

## **A képviselőház földmivelésügyi bizottságának jelentése**

*„a községi és némely más erdők és kopár területek állami kezeléséről, továbbá a közbirtokosságok és a volt urbéresek osztatlan tulajdonában lévő, közösen használt erdők és kopár területek gazdasági ügyvitelének szabályozásáról szóló 372. számú törvényjavaslatról.*

Az előterjesztett törvényjavaslat az abban tárgyalt erdők, kopár és befásított területek kezelésének szakszerű vezetése és ügyvitelének szabályozása iránt kíván az eddiginél közvetlenebb állami gondoskodást alkalmazni.

A javaslat első címében foglalt rendelkezések lényegökben az erdőtörvény végrehajtása tekintetében a földmivelésügyi tárcza korábbi t. vezetői által, — s ennek a törvényjavaslatnak előterjesztéséig jelenlegi t. vezetője által is, követett azokat az intézkedéseket juttatják befejezésre s illetve terjesztik ki az összes községi és némely más erdőkre, melyeket — figyelemmel az 1879. évi XXXI. t.-cikkben foglalt erdőtörvénynek arra a rendelkezésére, hogy a kisebb kiterjedésű erdők birtokosai nemcsak a kezelést egyesíthetik az őrzéssel, de külön szakértő erdőtisztet sem kötelesek alkalmazni, hanem ebből a célból közös erdőtiszt tartására egyesülhetnek, — a földmivelésügyi kormányzat, eddigelé és általában saját kezdeményezése alapján, azzal az eljárással ismert alkalmazandóknak, hogy ezeket az erdőket, az illető törvényhatóságok közvetítése útján szerződésszerű okiratba foglalt feltételek mellett állami kezelésbe vette át.

Ezek szerint tehát a törvényjavaslat idézett czimében foglalt intézkedések, — kivéve a volt urbéreseknek legelő-illetőségben kiadott, vagy általuk más úton szerzett azokat az erdőket, melyek véderdők vagy feltétlen talajon álló erdők, s az 1894. évi XII. t.cz. 13. és 14. §-aiban meghatározott és a tárgyalás alatt álló törvényjavaslat 1. §-ának *a—f*) pontjaiban megjelölt birtokosok területén eszközölt befásítások iránti intézkedéseket, melyekre e törvényjavaslatnak törvénynyé való alkotásáig a most fennálló erdő-törvény hatálylyal nem bir, — általában a községi erdők kezelése körül eddig alkalmazott, a gyakorlatban helyesnek bizonyult és az életben jól bevált eljárást törvényes szabályokba foglalva tartalmazzák; s a midőn a javaslat a tulajdonosoknak birtokuk állományára és használatára a törvények és egyéb jogszabályok által biztosított szabad rendelkezési jogát mindenekben érintetlenül hagyja, jövőre mellőzendővé teszi azt, hogy a községi és volt urbéres erdők kezelése érdekében az eddigiekhez hasonló szerződések köttessenek, miután ezeknek az erdőknek a gazdasági vezetésére vonatkozó kérdését állandóan rendezni és véglegesen megoldja; az az intézkedése pedig, hogy az urbéri legelő-illetőségbe kiadott erdőkre és az erdőkhöz nem tartozó vizmosásos területeken létesített befásításokra az erdő-törvény hatályát kiterjeszti, kétségtelenül czélszerűnek és szükségesnek ismerhető, mert hazánk termőföldjének részben természeti alakulásánál, részben pedig talajának alkatrészei minőségénél fogva amaz erdők fekvésükre és természetükből is eredő állapotukra való tekintettel általában olyanok, melyeknek a legeltetés céljaira való okszerű fentartása csak arra az esetre biztosítható állandóan és sikerrel, ha azokon az erdőtenyészet, a talaj termőképességi erejének ugyancsak állandó megővésére, a

feltétlenül szükséges faállománynak megfelelő mennyiségben való növelése által fentartatik, illetve törvényes intézkedés alkotásával biztosítatik, hogy azok erdőminőségükben jövőre mint olyan legelő-erdők kezeltesse, a melyeknél, kiváló gondozást érdemlő állattenyésztésünk érdekeire való figyelemmel, ne a faanyagok termelése legyen a főczél, hanem a talaj termőerejének állandó biztosítása azért, hogy saját eredeti rendeltetésöknek is megfelelőleg a legeltetési szükséglet okszerű kielégítését minél czélszerűbben szolgálhassák.

A törvényjavaslat első czimének az állami kezelés közegeiről, az állami erdőhivatal hatásköréről és költségeiről tervezett rendelkezéseit a bizottság csekély módosítással s a már állami kezelés alatt lévő erdőknél szerződésileg biztosított átalányoknak szerződésszerű lejártáig való fentartása mellett elfogadta, miután a földmívelésügyi miniszter ur, a bizottság körében az erdőbirtokosok által viselendő költségek tekintetében felmerült aggályok eloszlatása és megnyugtató véget is, kijelentette, hogy a törvényjavaslat 1. §-ának *a—g)* pontjai alatt megjelölt birtokosok által a törvény életbelépése után az első öt évben fizetendő kezelési átalány a későbbi megállapítások alkalmával is csak abban az esetben lesz emelhető, ha ez az emelés az illető erdők és kopár területek több jövedelmében fedezetet talál.

A törvényjavaslat második czimében foglalt intézkedések a közbirtokosságok és volt urbéresek osztatlan tulajdonában lévő közösen használt erdők és kopár területek gazdasági ügyvitelének olyan szabályozását czélozza, melyet a vagyonbeli kezelés kellő ellenőrizhetése szempontjából nemcsak az illető s a maguk jogait sok esetben kellően megvédeni sem tudó birtokosok anyagi jólétének érdekeiből kifolyólag

kell kívánni, de az ezzel összefüggő lényeges közgazdasági tekinteteknél fogva is, mert a gazdasági ügyvitelre vonatkozó megfelelő törvényes jogszabályok jelenleg általában hiányozván, a kérdésben forgó erdők fentartásának biztosítása vagyonfelügyeleti szempontból annyira fogynak, hogy azoknak az erdőknek létele s az ezeknek a tulajdonosoknak birtokában lévő kopár területek erdősíthetőségének sikere is kétséges és annyira veszélyeztetve van, hogy ma már késedelmezés nélkül szükséges azok kezelését oly törvényes szabályozás alá helyezni, mely az azokban levő nagy vagyonnak okszerű kezelhetését és fentarthatását, valamint a birtokosok mindenkori kisebbségének jogát is eléggé biztosíthatják.

Minthogy pedig a törvényjavaslatban foglalt intézkedések a közbirtokosságoknál még törvényes rendezés nélkül levő tulajdonjogi kérdéseket nem érintik, a vagyonkezelés vitelére tervezett rendelkezések pedig eléggé helyeseknek ismerhetők: ennél fogva méltán olyanoknak is tekinthetők, melyek útján a kitűzött cél elérhető leend.

*A törvényjavaslat harmadik címében a záróhatározatok közé a bizottság kívánatának megfelelően a földművelésügyi minister ur, tekintettel az első cím 1. §-ának a) pontjában foglalt arra az általános rendelkezésre, mely minden községi erdőt és kopár területet, figyelem nélkül arra, ha vajjon az kiterjedésénél és jövedelmezőségénél fogva képes-e az önnálló kezelés költségeit viselni, állami kezelés alá helyez, ez az intézkedés pedig az egy gazdasági egésznek képezhető birtokoknál tulságos állami beavatkozásnak lenne tekinthető, — mint uj 59. §-t oly intézkedést hozott javaslatba, melynek értelmében az olyan kis- és nagyközség és vagyonközség, melynek az 1. §. a)*

pontja értelmében állami kezelés alá bocsátandó erdő és kopár területe legalább 5000 kataszteri hold terjedelemmel bír, a törvény életbeléptétől számított hat hónapon belül, illetőleg ennek az időnek letelte után a 7. §. második bekezdésében meghatározott időpontig folyamodhatik, hogy erdejét és kopár területét saját erdő tisztje által kezeltethesse, a mit a földmivelésügyi minster egyetértőleg a belügyministerrel abban az esetben megenged, ha a külön kezelés sikerét eléggé biztosítottanak találja.

\*

A földmivelésügyi bizottság a törvényjavaslatot egyes kisebb irályi módosítások és nyomdai hibák kiigazítása mellett a következő változtatásokkal fogadta el:

A 3. §. első bekezdésének harmadik sorában az «ezek» szó törlése után és annak helyébe a következő szavak iktattassanak be: *«ezeknél, miután rendeltetésök a legelő-erdők hivatását szolgálni, nem a faanyagok termelése a főczél, hanem a legeltetés igényeinek a kielégítése, s ennél fogva azok.»*

A 11. §. b) pontjaiban, a «meghatározza» szó helyett tétessék: *«kimutatja»*, ugyanennek a §-nak utolsó bekezdéséül pedig vétessék fel a következő intézkedés:

*«A m. kir. állami erdőhivatal jelen §-ban meghatározott hatáskörének további részleteit és az eljárást a földmivelésügyi minster rendeletileg állapítja meg.»*

A 13. §. első bekezdésének utolsó mondatában: «az erdővédelemről való közvetlen gondoskodásra» szavak helyett tétessék: *«az erdővédelem közvetlen gyakorlására.»*

A 19. §. harmadik bekezdésében: «Az ekként megállapított évi átalány» szavak után töröltesse a következők: «az első öt évben kat. holdanként átlagosan nem

lehet nagyobb annál az összegnél, melyet az egyes vármegyékben a szerződés alapján állami kezelésbe vett erdők, illetőleg az eddig alkalmazott közös erdőtisztek által kezelt erdők birtokosai az állami, illetőleg a közös kezelés költségei» s helyettök vétessenek fel ezek: *«azokban a törvényhatóságokban, melyekben az 1. és 2. §-okban említett erdők a jelen törvény életbe lépése előtt szerződés alapján már az állam által kezeltettek, az állami kezelés iránt kötött szerződések lejártáig, — a többi törvényhatóságokban pedig az első öt év leteltéig, kat. holdankint átlagosan nem lehet nagyobb annál az összegnél, a melyet a birtokosok kezelési költség.»*

A 31. §. második bekezdésének harmadik sorában a «jövedelem» szóval kezdve e bekezdés végéig előforduló szavak töröltsenek s helyettök a következők vétessenek fel: *«jövedelemből a közös terhek és költségek fedezésére szükséges összeg gyümölcsözőleg helyeztessék el, a jövedelemnek ezen felül megmaradó része pedig annyi évre felosztva használtassék fel a jelen §. első bekezdésében meghatározott célra, a hány évi rendes használatnak a rendkívüli használat megfelelt; — vagy pedig hogy a rendkívüli használatból befolyó jövedelem gazdasági beruházásokra, ingatlan birtok vásárlására, vagy adósságok törlesztésére fordítottassék.»*

A 39. §. második sorában lévő «hirdetményt» szó után iktattassanak be a következő szavak: *«melybe mindenkor felveendő, hogy utóajánlatok egyáltalában nem fogadtatnak el.»*

A 44. §. a) pontjába a «gyűlésének» szó után iktattassék be a «székhelyét» szó.

Az 58. §. után, mint új 59. §. vétessék fel a következő rendelkezés:

*«Olyan kis- vagy nagyközségnek és vagyonközségnek,*

melynek az 1. §. a) pontja értelmében állami kezelésbe adandó területe legalább 5000 kat. hold terjedemmel bir, jogában áll a jelen törvény életbe lépésétől számított hat hónapon belül, illetőleg ennek az időnek letelte után, a 7. §. második bekezdésében meghatározott időpontokig a földmivelésügyi miniszterhez írásban folyamodni az iránt, hogy erdejét és kopár területét az állami erdőhivatal helyett saját erdőtisztje által kezeltesse.

A földmivelésügyi miniszter az ekként kért engedélyt a közigazgatási bizottság meghallgatása után a belügyminiszterrel egyetértésben adja meg, de csak abban az esetben, ha az illető erdő jóvedelmezőségét a külön erdőtiszt tartásával járó költségek állandó fedezhetése szempontjából megfelelőnek és a kért külön kezelés sikerét egyéb tekintetben is kellőleg biztosítottnak találja.

A földmivelésügyi miniszter engedélye alapján külön erdőtiszt által kezelt erdő és kopár terület kezelését a m. kir. állami erdőhivatal évenként megvizsgálni és tapasztalatairól a földmivelésügyi miniszternek jelentést tenni köteles.

A földmivelésügyi miniszter, ha arról győződik meg, hogy a kezelés az ilyen erdőkben és kopár területeken a czélszerű erdőgazdaság követelményeinek nem felel meg, a külön erdőtiszt tartására adott engedélyt a belügyi miniszterrel egyetértésben visszavonhatja és az erdőnek és kopár területnek az állam kezelésébe való átadását rendelheti el.

A jelen §-ban a kis-, vagy nagyközségeknek és a vagyonszükségeknél nyújtott kedvezmény által sem az ebben a törvényben, sem az 1879. évi XXXI. törvénycikkben foglalt rendelkezések nem érintetnek.»

A földmivelésügyi bizottság az előadottak alapján *a törvényjavaslatot az abban tett módosításokkal a t. háznak úgy általánosságban mint részleteiben elfogadásra ajánlja.*

Budapesten, 1898. évi április hó 18-án.

*Gr. Bethlen András s. k.,*  
a földmivelésügyi bizottság elnöke.

*Dr. Bedő Albert s. k.,*  
a földmivelésügyi bizottság előadója.

### **Előadói beszéd.\*)**

*Bedő Albert* előadó: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!)  
A tárgyalás alá veendő javaslat egyik célja a községi és némely más azokhoz hasonló kisebb terjedelmű erdőbirtokoknak szakszerű kezelését állandóan biztosítani az által, hogy azok gazdasági ügyeinek vezetése, törvényhatóságok szerint egyesítettvén, állami közegek által végeztessék.

Szükségessé teszi ezt az a körülmény, hogy ezek az erdőbirtokok általában véve oly kisebb terjedelműek, hogy úgy területi nagyságukból, mint jövedelmezési viszonyaikból kifolyólag alig lehetnek képesek a külön saját terükre alkalmazott erdészeti tisztviselőkkel való kezeltetés költségeit viselni.

Mínthogy pedig ezeknek a birtokoknak tulajdonosai részéről az erdőtörvénynek az az intézkedése, mely szerint az olyan erdőbirtokosok, kik kisebb terjedelmű erdeiknél külön erdőtisztet nem alkalmazhatnak, közös erdőtiszt tartására egyesülhetnek, tekintettel arra a körülményre, hogy ez erdők többé-kevésbé és egészben véve sok esetben egymástól távol is fekszenek s mert az ily egyesülésre gyakran nagyobb számú erdőbirtokosnak szövetkezése

\*) Lásd: Az országgyűlés képviselőházának f. é. április hó 30.-i naplóját.

válnék szükségessé, nehezen érvényesíthető és pedig annyival nehezebben, mert a birtokosok között a saját külön érdekeikre vonatkozó különböző felfogások következtében az egyetértés szintén csak ritkább esetekben válik elérhetővé: a földmivelési kormányzat az erdőtörvény végrehajtásának már első idejében felismerte ezt a nehézséget s ezen azáltal igyekezett segíteni, hogy saját kezdeményezéséből vállalkozott az egyes vármegyék községeinek támogatására azzal az eljárással, hogy a törvényhatóság területén levő összes községi — és az erdőtörvény 17. §-a alá tartozó más erdőket is, a törvényhatósági képviselő közreműködésével és ennek jóváhagyásával állami kezelésbe vette át. (Helyeslés.)

Ezt az eljárást pedig az egész országban oly általánosan követte a földmivelési kormány, hogy a birtokosoknak önmaguk részéről való társulása ugyyszólván nélkülözhetővé vált, mert az állam közreműködésével való társulásnak létesítése az illetőkre csekélyebb költséggel járt, mint a saját részükről létesíthető társulás; s így aztán ez az eljárás oly kiterjedésben jutott alkalmazásra, hogy a jelen törvényjavaslatban tárgyalt községi és némely más erdőknek az egész országot véve kerekszámban kétharmadrésze állami kezelés alá lett véve; ott pedig, a hol ez az eljárás nem volt alkalmazható, legtöbb esetben épen azért, mert az illető törvényhatóságok részéről nem nyilvánult arra kellő készség, rendesen maguk a törvényhatóságok vették a községi erdők kezelésének vezetését kezükbe s maguk egyesítették ezekre a birtokokra a kezelést, vármegyei vagy járási erdőtisztségek felállítása által. (Ugy van! jobbfelől.)

Az e téren szerzett tapasztalatokat, tekintve és ismerve a fennálló és még hosszú időre megmaradóknak

tekinthető tényleges viszonyokat is s figyelemmel a szakszerű kezelés költségeinek lehető legkíméletesebbé tételére: szakszempontról nem lehet tagadni, de el kell ismerni az állami kezelés alkalmazásának czélszerűségét; — joggal feltehetvén azt, hogy a kezelés körében az állami kormányzat tevékenységét a nemzeti közjólétnek az a mindenkor követelménye fogja vezetni és irányítani, melyet egyedül a gazdasági érdekek kívánnak, s mely népünknek a felesleges hivatalos költségek terhének viselésétől való megkímélését szem előtt tartja. (Helyeslés.)

Másik czélja a törvényjavaslatnak kellő rendelkezésekkel gondoskodni arról, hogy a közbirtokosságok és az ezekhez számított volt urbéreses közösen kezelt erdeinél a birtokosok összeségét megillető azok az intézkedések legyenek akadálytalanul fogantathatók, melyek a tulajdonul birt erdőknek vagyoni értéke és jövedelmezősége szempontjából az illetők részéről saját maguk érdekeiből kifolyólag alkalmazandók.

Általában ismeretes az, hogy ma még igen számos, közösen kezelt közbirtokossági és urbéres erdő gazdasági ügyvitelénél azért nem alkalmazhatók a gazdasági vezetésnek legüdvösebb, vagy akár csak kis részben is szabályos eljárást rendelő czélszerű módoszatai, mert hiányzik az elhatározásra szükséges tényezőknek oly törvényes alapon való szervezete, működhetése és oly szabályok alkotására hivatott jogosultsága, mely szabályoknak követése mellett aztán az illető birtokok okszerű fentartása és jövedelmezőségének nemcsak fokozása, de kellő állandósággal való biztosítása is érvényesíthető lenne.

Erről gondoskodnak a tulajdonjognak érintetlenül hagyása mellett a törvényjavaslat második czimében foglalt intézkedések s azoknak a jelzett érdekekből való szük-

ségességét kétségtelenül el kell ismernünk. (Ugy van! jobbfelől.)

A törvényjavaslatnak előbb jelzett és sarkalatosabb két intézkedéséhez csatlakozik még a javaslat első czímében a községi és volt urbéres erdők kezelésével kapcsolatban álló az az új intézkedés, mely által az 1879. évi XXXI. törvénycikkben foglalt erdőtörvénynek hatálya kiterjesztetik a volt urbéreseknek legelőilletőség fejében kiadott azokra az erdeikre, melyek véderdők, vagy feltétlen erdőtalajon álló erdők természetével birnak, továbbá azokra a kopár területekre, melyek az erdőtörvény alapján erdősítetnek s mint véderdők kezelendők és azokra a befásításokra, melyek a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t.-cz. 13. és 14. §-ai által a törvényjavaslat 1. §-ában megjelölt birtokosok által létesítetnek.

A legeltetési célokra szolgáló erdőterületeknek az erdőtörvény hatálya alá helyezése kétségtelenül igen lényeges és helyes intézkedése a javaslatnak s ez, miként a földmivelésügyi bizottság jelentésében is kifejezésre jutott, a hazai állattenyésztés érdekében bir kiváló jelentőséggel, és miután a törvényjavaslat 3. §-ában a földmivelésügyi bizottság által tett módosítással határozottan ki lett mondva, hogy ezeknek az erdőknek a legelő-erdők hivatását kell szolgálni, ennélfogva nem lehet attól tartani, hogy ezek a birtokterületek tulajdonképpen rendeltetésök szolgálatától, szigorubb erdészeti szabályok alkalmazásával csak részben is elvonhatók legyenek, mert e módosításban foglalt határozott intézkedés értelmében, soha sem lehet ezekben az erdőkben a főczél a faanyagok termelése, hanem csupán a talaj állandó termőképességének fentartására szükséges annyi élőfa növelése és fentartása, mennyi annak a talajnak, a lehető legjobb és legnagyobb fütermés érdekében

kivánatos jókarban való tartására s ezzel az arra állandó szolgalmként háruló legeltetési szükségletnek legkielégítőbb szolgálhatására szükséges.

A törvényjavaslatnak első czimében s nevezetesen az annak 1. §-a *a)* pontjában foglalt abból az intézkedésből kifolyólag, mely a kis- és nagyközségek erdeit, az ugyan-ezen §. *b)*, *c)* és *d)* pontjaiban megjelölt erdők- és kopárterületekkel együtt, kivétel nélkül és állandóan az állami kezelés alá helyezi, — a földmivelésügyi bizottság szükségesnek ismerte egy oly intézkedésnek is a felvételét, mely az általános szabály alól, abból a czélból, hogy ne avatkozzék be az állam a magánkezelés körébe ott, a hol az országos közérdekből nem szükséges — kivételt enged meg, s ezt a bizottság úgy állapította meg, hogy a gazdasági kezelés ilyen kivételre alkalmas egységét legalább 5000 kat. hold terjedelemmel bíró erdő- és kopárterületek képezzék, melyek a földmivelésügyi minister által, ha különben a kellő biztosítékok megvannak, az állami kezelés alól kibocsáthatók legyenek. (Helyeslés.)

Viszont azonban ezzel szemben nem volt az az intézkedés sem mellőzhető, hogy ha a kivétel alá vett erdők kezelése a czélszerű erdőgazdasági követelményeknek nem felelne meg, a minister által azoknak az állam kezelésébe való átadása elrendelhető legyen.

A törvényjavaslat rendelkezéseinek legjelentékenyebb részét tartalmazó 1. §-nak *e)* és *f)* pontjai alatt megjelölt, a törvényhatóságok, városok, egyházak, hitbizományok, részvénytársulatok stb. birtokában levő erdőknek állami kezelés alá való helyezése nem bír állandó tartóssággal, hanem csak feltételes esetekben áll be s ezért, mint időhatárhoz kötött és csak közérdekből beálló szükségesség esetében alkalmazandó intézkedés elfogadható.

Nincs kétség abban, t. Ház, hogy a törvényjavaslatnak elébb jelzett intézkedései értelmében az állam az erdőbirtokosok helyett oly teendők végzését veszi át, melyek azokat tulajdonos-minőségükben illetik meg, s ehhez képest felhozható ez alapon az a kifogás a javaslat ellen, hogy az állami beavatkozás jogkörét a ma törvényesen gyakorolhatónál nagyobb mértékűre kívánja kiterjeszteni. Ez a kiterjesztés azonban megokolását találja abban, hogy a szakszerű jó kezelés, mely a kérdésben forgó erdők fentartása szempontjából elvégre is a legkiválóbb figyelmet érdemli, ezen az uton érhető el legbiztosabban, s midőn e mellett a javaslat, különben igen természetszerűen, határozottan kimondja a birtokosoknak birtokuk állományával és hasznaival, a törvényes jogi szabályok szerint őket megillető szabad rendelkezésnek érintetlenül hagyását, másfelől elég jelentékeny pénzbeli áldozatot hoz az állam azáltal, hogy a kezelési költségek nem csekély részének az ország jövedelmeiből való viselését is elvállalja; ez a költségelvállalás pedig már az első időben és kerekszámban évi 96,000 frt, oly terhet hárít az államra, melyet a birtokosoknak kellene viselni; ezenkívül azonban nem szabad kételkednünk abban sem, hogy ezek a költségterhek, miután joggal feltehető, hogy az állam, illetőleg az ennek képviselőjében eljáró földmivelésügyi minister urak, tekintettel arra, hogy az erdős vidékeken levő községek lakosságának nagy tömege és a volt urbéreszek általában, hazánk népének legnehezebb viszonyok közt élő részét képezik — a most viselt költségek netaláni felemelését csak a legszükségesebb és legelkerülhetetlenebb esetekben fogják alkalmazni, s így azok jövőre is biztosabban fognak az állam terhére emelkedni, mint javára apadni; a mely költségeknek egyébiránt a

birtokosok terhére való legméltányosabb és legkedvezőbb megállapítását az országnak az a közgazdasági érdeke is tanácsolja és követeli, melyszerint kívánatos, hogy a községek és az urbéreségek körében minél nagyobb mértékben öregbítsék az a meggyőződés és kedv, hogy erdeiket se eladni se felosztani ne kívánják, sőt ellenkezőleg mint olyan testületek, melyek a hitbizományszerű birtoklásra legalkalmasabb erdővagyonnak megszerzésére, illetve gyűjtésére a leginkább hivatottak közé tartoznak, s a mely vagyon szaporítása iránt kedvük és hajlandóságuk ma is fennáll és gyakran tapasztalható, — a maguk számára minél több erdőbirtoknak megvásárlására serkentessenek, melyet aztán figyelemmel az erdőknek árvízvédelmi tekintetben bíró közhasznu hivatására is, egészen országos közérdekből, mindenkor és minden irányban a leghathatósabb segélyeszközökkel kell támogatni. (Élénk helyeslés.)

A törvényjavaslatnak főbb vonásaiban általam megjelölt rendelkezései képezik azt a törvényhozási alkotást, melynek célja, a hazai földmivelés terén, a többi államokéhoz képest, nálunk kétszeres jelentőséggel bíró erdőgazdaság érdekében s ezzel a szántóvető és állattenyésztő gazdák javának szolgálatára is, a kisebb birtokosok és közösbirtokosok kezén levő erdők fentartására és ápolására azt a törvényes biztosítékot létesíteni, mely a kezelési eljárásnak állandóságát és kevésbé költséges voltát, szerves egyöntetűségét és célszerűbb vezethetését s az illető birtokosok által kihasznált erdők helyett szükséges új erdők felnevelésének nagyobb zálogát, a magyar erdőtisztek hazafiságára, szorgalmára és hűségére alapított reménynyel megnyugtatóbb mértékben nyújthatja. (Élénk helyeslés.)

Az elmondottak után engedje még meg a t. Ház abbéli szerény véleményemnek kifejezését, hogy a tárgyalás

alá veendő törvényjavaslatban foglalt rendelkezésekkel szabályozott gazdasági intézkedések nem annyira a közvetlen szükségesség szempontjából és politikai tekintetéből lehetnek bírálhatók, mint inkább abból a közgazdasági jelentőségéből, melylyel a javaslat az erdészeti igények kielégítése mellett, a mezőgazdasági és állattenyésztési érdekek szolgálatára van hivatva! (Helyeslés.)

Ugyanezért kérem a mélyen t. Házat, hogy a javaslatot a földmivelésügyi bizottság által előterjesztett szövegezés szerint úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni méltóztassék. (Élénk, hosszantartó helyeslés jobbfelől. Szólót számosan üdvözlik.)

### A törvényjavaslat tárgyalása.

*Molnár Antal jegyző:* Kubinyi Árpád! (Halljuk! Halljuk!)

*Kubinyi Árpád:* T. ház! Ritkán veszem igénybe a t. ház figyelmét és nem szólási viszketeg indít a fölszólalásra; de képviselői kötelességemet vélem teljesíteni, midőn a tárgyalás alatt levő törvényjavaslathoz szót emelek. (Halljuk! Halljuk!)

A javaslat üdvös céljait elismerem, hanem időszerűségére és magának a törvénynek végrehajtására nézve, vannak közgazdasági és politikai szempontból aggályaim. Engedje meg a t. ház, hogy a viszonyok ismeretén alapuló nézeteimnek és aggályaimnak kifejezést adhassak. (Halljuk! Halljuk!)

A javaslathoz mellékelt indokolás szerint az ország 63 vármegyéje közül az állam szerződési alapon 38 vármegyének összes községi erdeit vette kezelése alá. A kisebb erdőbirtokosoknak pedig több, mint egyharmad része bizta állami kezelésre erdeit. Az intézmény bevált és eredményre vezetett ott, hol a törvény folytonosan és szigorúan végrehajtatott. De a minister ur indokolásában hangsúlyozza, hogy ez az intézmény szerződéses alapon fenn nem tartható és nem fejleszthető, mert a szerződésileg megállapított évi járulékok a törvényhatóságok által be nem

hajthatók, a hátralékok szaporodnak és helyenként nagy összegre nőnek. A javaslat törvénynyé válása esetén a járulékok nagyobbak lesznek, a költségek nézetem szerint felül fogják mulni a mostani kezelési költségeket.

A minister ur indokolása ugyan kijelenti, hogy nemcsak az ország pénzügyi szempontjait, de az erdőbirtokosok anyagi helyzetét is szemelőtt tartva, csak 5 évi időszak lefolyása után fogja a költségek teljes megtérítését az erdőbirtokosoktól követelni s a községi közadók módjára a vármegyéktől behajtani, azt hiszem, hol az állam és törvényhatóságok között szerződések jöttek létre, csakis ezen szerződések lejárta után.

Minden reform, nézetem szerint, akkor üdvös, ha annak életbe léptetésénél a konkrét tényleges viszonyok tekintetbe vétetnek. Nem szólok most arról, hogy a reformok életbeléptetésénél mindenkor tekintetbe vettük-e konkrét, tényleges viszonyainkat; de ezt szemelőtt tartva, célirányosnak tartanám, ha az erdők állami kezeléséről szóló törvény közigazgatásunk államosítása, községeink rendezése és adó-rendszerünk szabályozása, módosítása előtt nem lépne életbe. Mert kétségtelen, hogy a nagyobb járulékokat és költségeket azon erdőbirtokosok és községek fogják viselni, a kiknek és a melyeknek kopár területük és erdeik vajmi keveset, helyesebben mondva épen semmit sem jövedelmeznek, melyeknél a községi- és pótdó ma már az államadónak 100—110%-át képezi. Mindezek után közgazdasági, társadalmi és politikai okoknál fogva, ezen községekre nagyobb teher nem róható.

Köztudomásu dolog t. ház, hogy a felvidéken és az ország erdős vidékein lakó népünk a legnehezebb gazdasági viszonyokkal küzd. És azért a leggondosabb figyelem fordítandó arra, hogy az állami közköltségek terhei ne emelkedjenek, hogy az átalányok kiszabásainál a legigazságosabb eljárást kövessük, a mint a t. minister ur a földmivelésügyi bizottság ülésében ki is jelentette, hogy a járulékok csak ott fognak emelkedni, a hol az állami kezelés segélyével a jövedelem is növekedik. A t. minister ur üdvös intézkedései által nem egy tanujelét adja annak, hogy hazánk közgazdasági viszonyai iránt érzékkel bír és ismerve a minister urnak a felvidék gazdasági erejének fejlesztésére és emelésére irányzott törekvését és gondoskodását, hiszem és remélem,

hogy megnyugtató kijelentései lehetővé fogják tenni a javaslatnak részemről való elfogadását.

A javaslat szerint az állam sok oly intézkedést és teendőt vesz át, a melyek eddig az erdőtulajdonosokat illették. Erre ki nem terjeszkedem, valamint arra sem, hogy a javaslat az államhatalom jogkörét nagy részben kibőviti. Mindez a magyar állam érdekében történik.

Ezzel befejezem rövid felszólalásomat. A t. előadó urnak úgy a költségekre, mint a legeltetésre vonatkozó észrevételeit és megjegyzéseit magamévá teszem és ajánlom az előadó ur, valamint az általam felhozottakat a t. ház és a t. minister ur figyelmébe. (Helyeslés jobbfelől.)

*Rakovszky István jegyző:* Barta Ödön!

*Barta Ödön:* T. ház! Én nem mentegetődzöm, a miért a t. ház figyelmét igénybe veszem, hiszen ez a ház minden tagjának kötelessége és joga, a melylyel minden aggodalom nélkül élhet. Kubinyi t. képviselő ur hálaára kötelezett bennünket, hogy arról az oldalról is felszólalt és kifejezte azt az aggodalmát, hogy az e javaslatban kontemplált újabb adóterhek oly néprégeket fognak érinteni, melyek ezek elbirására absolute nem rendelkeznek elég erővel. Megjegyzem előzetesen, hogy a budgetjog szempontjából a javaslat mai tárgyalása határozott sérelem. Nem tartanám helyesnek, ha ez az — ugylátszik — mind gyakrabban ismétlődő precedens állandó gyakorlattá fejlődne a tekintetben, hogy oly javaslatok, melyek az állampénztárnak nagyobb mérvű és állandó megterheltetésével járnak, a pénzügyi bizottság meghallgatása nélkül kerülnek a ház elé.

Nem vitatkozom az előadó urral a felett, hogy a javaslat elfogadása által mily teher fog az állampénztárra háramolni; csak konstátálom, hogy az előadó ur a ministeri javaslatban őszintén feltárt tételek legkisebbikét vette alapul és úgy jutott rá a 96,000 frtos megterheltetésre. Azt hiszem senki sem vonja kétségbe, hogy ez a t. minister ur indokolásában elfoglalt állásponttal sem egyeztethető össze. Méltóztassék a javaslat indokolásának 33. lapját megnézni, melyen a számok meglehetősen redukeziója után és csak egy nagyon erős számtani művelet után jött ki ez a legkisebb összeg. Itt voltaképen az államnak 618.000 frttal való állandó

megterheléséről van szó. Hogy ebből a minister ur mit tart levonandónak, az nem változtat a javaslatnak pénzügyi fontosságán, mert ez a 618.000 most már állandó évi terhet fog képezni, melyet megtagadni a törvényhozásnak nem lesz módja; a 618.000 frtból pedig levonni nem lehet azt, ami az ezelőtti években különböző czimekben ugy adatott, hogy ezen javaslat keretében most beilleszthetőnek látszik.

Mikor tapasztaltuk azt, hogy egyes fontos, akár kulturális, akár közgazdasági czélokra való javaslatoknál, midőn akár az ellenzék egyik, vagy másik árnyalata, vagy akár honnan felszólalt képviselők az illető dotatió bármi csekély fölemelését kérték, mindig arra történt hivatkozás, hogy az állam pénzügyi helyzetével kell számolni, akkor azt hiszem nem kívánok jogtalanságot, sőt azt hiszem, a t. ház követne jogtalanságot a pénzügyi helyzettel szemben, hogyha félretéve ezt a tekintetet, ezen javaslat tárgyalásába belemenne, a nélkül, hogy a pénzügyi bizottságot, mint erre hivatott szakközeget, megkérdezné.

Ennélfogva bátor vagyok indítványozni, hogy ezen javaslat a napirendről levétetvén, a benne rejlő pénzügyi áldozat mérlegelése és a budgetjog helyes érvényesítése szempontjából a pénzügyi bizottságnak adassék ki. Azonban, miután nem vagyunk annyira elkényeztetve, hogy azt higgyük, hogy az innen jövő javaslatok még ha pozitív törvényen alapulnak is, elfogadásra találnak, egy perczig sem kételkedem ez indítvány sora felett és tisztán csak képviselői felelősségem helyes mérlegelése szempontjából voltam bátor ezt megtenni.

Méltóztassanak azonban megengedni, hogy magával a javaslattal is egy pár kérdésre nézve foglalkozzam. *Készséggel ismerem el, hogy azon idő alatt, mióta kötelességszerűleg foglalkozom a ház elé benyújtott törvényjavaslatokkal, én ennél korrektebbül szerkesztett, exaktabban indokolt javaslatot nem láttam.* Ez kötelességem volt azért megmondani, mert ha a javaslat általánosságban el lesz fogadva, a részletekhez alig lesz valakinek szava.

Mindazonáltal nem tartanám helyesnek, hogy azon általános aggodalmakat, melyek a javaslatban kifejezésre jutott intencziókkal szemben országszerte hallhatók, néhány szóval kifejezésre ne juttassam. A javaslat szakértője is érezte azt a nehéz helyzetet,

melybe ezen javaslat által jut. A magánjogok oly eklatáns megtámadása rejlik benne, a melyet szó nélkül hagyni nem lehet. Azt, a mit valaki tulajdonul vétel, ajándék vagy csere útján szerzett, a nélkül, hogy azt bármi néven nevezendő korlátozás terhelte volna, az illetőnek meghallgatása és beleegyezése nélkül, korlátlan szabad rendelkezése alól elvonni jogállamban nem szabad. Még a kisajátítási eljárás az, mely közérdekre való hivatkozással ad meg bizonyos testületeknek bizonyos jogokat, az is csak kárpótlás mellett adja meg azt, világos jeléül annak, hogy a tulajdon szentségéhez semmiféle czimen hozzányulni nem szabad.

Én helyes mértékben méltánylom azt a törekvést, hogy az u. n. urbéres és községi erdők kezelése körül tapasztalt és tapasztalható visszaélések, rendetlenségek és — úgy mondhatnám — vagyonpusztítások megakadályozása czéljából a földmívelési tárca t. képviselője erőteljesebb intézkedésekre törekszik. De nem tartom helyesnek azt, hogy ezen törekvés odáig menjen, hogy a magántulajdonnak bármely legkisebb alkatrészét is mesértse.

Méltóztassék a törvényjavaslat első czimének 1. §-át végig nézni és meg méltóztatik győződni arról, hogy ebben oly tulajdonul szerzett vagyonok feletti rendelkezési jogot szerez magának a földmívelési kormány, törvényhozási hozzájárulással, a melyhez eddig absolute semmi néven nevezendő joga nem volt. Nem akarok e tekintetben nagyobb elmefuttatásba bocsátkozni, hogy vajjon az eddigi gyakorlat mennyiben felelt meg a magántulajdon respektálásának. Méltóztatnak jól tudni, hogy nálunk, széles e Magyarországon az urbéres vagyonnak, a községi vagyonnal való alapos összezavarása oly nagy mérveket öltött, hogy az urbéres tulajdonos, a ki saját tulajdonát látja a telekkönyvben és azt igazolni is képes, maga is teljesen tájékozatlanul áll aziránt, hogy szabad-e neki annak a fának az árnyékában megpihenni. Minden urbéres vagyon a különböző rendeleteknek még különbözőbb alkalmazása és magyarázata útján odáig jutott, hogy sem a közbirtokosság, sem az ugynevezett urbéres közönség a maga tulajdonával rendelkezni absolute nem tud.

Én az 1848-iki törvényhozás szempontjából nagyon különösnek tartom azt az urbéres és nem urbéres szerinti megkülönböztetést. Hiszen, ha az illető azt a vagyont azon időbeli szolgál-

mányai kárpótlásául kapta, az ép úgy rëspektálandó tulajdonává vált azt illetőnek, mint a hogy tulajdonává vált a királyi adomány folytán bárkinek adott birtok. Igaz, hogy van nekünk tételes törvényünk, a mely ezekről az urbéres közönséget illető tulajdonokról rendelkezik, de hogy az azon törvény alkalmazása céljából és azoknak alkalmazása körében kiadott rendeletek jóval messze tul mennek annak a törvénynek a rendelkezésein, azt úgy hiszem senki kétségbe nem vonhatja.

De még sokkal sérelmesebb ennél az, a mi az ugynevezett közbirtokosságra vonatkozva kontemplálva van. Az a közbirtokosság egy alkalmi egyesülés, egy társaság, a mely a vagyonnak együttes értékesítése vagy megszerzése céljából alakult, még pedig alakulhatott különböző viszonyoknak a behatása alatt a saját tetszése szerint és ha egyszer megalakult, akkor egyáltalában nem veszíthetett a tulajdon és szabad rendelkezés szempontjából a jogaiból semmit, mert több tulajdonos együttvéve nem birhat kevesebb joggal, mint egyenként az egyes tulajdonosok. És mégis mit látunk? A javaslat az egész vonalon kiterjeszti az állami beavatkozás jogát a közbirtokossági dolgokra is. Igaz, hogy vannak fentartások is, mint pl. hat hónap mulva való jelentkezés, de itt nem arról van szó, hanem az elvről magáról. Először szabad-e a magántulajdonnak ilyen korlátozását imminens veszély igazolása nélkül szankezionálni és törvénybe iktatni, másrészt pedig, amennyiben a javaslat rendelkezései szerint a közbirtokossági dolgokról való esetleges sérelmes intézkedéseknek a felülbíráta az eddigi birói ut mellőzésével a közigazgatási utra tereltetik át, szabad-e és van-e arra kellő ok, hogy — holott mindnyájan mindig arra hivatkozunk, hogy a polgári és vagyoni jogok sérelme szempontjából nagyobb garancziát látunk a bíróságban — ilyen állapot mellett mi a nagyobb garancziát odadobjuk és azt mondjuk, hogy nagyobb biztosíték és remedium van abban, hogyha az esetleges sérelmek orvoslása érdekében az illető közbirtokosságok kisebbségeit vagy egyeseket, nem a bírósághoz, hanem a közigazgatási hatósághoz utasítjuk.

Nem szándékozom bármi nagyobb mérvű rekriminációkba bocsátkozni a felett a rendszer felett, a mely eddig uralkodott és pedig azon testületek körében, a melyek ezentul óriási nagy

hatalmu kört nyernék ezen javaslat által, értem az erdészeti bizottságot.

T. ház! Azt hiszem, hogy szerzett tapasztalatainknak itt való feltárása nemcsak jogos, de kötelességszerű is, mert tapasztalatokból okulni lehet. Méltóztatnak igen jól tudni, hogy a fennálló erdőtörvény, a melynek hatálya most a kopár területekre is kiterjeszkedik olyan értelemben, a mint eddig nem volt, tehát az 1879. XXXI. t. cikk kiterjesztéséről lévén szó, talán alkalomszerű és jogos ezen törvények eddigi alkalmazása keretéből szerzett némely tapasztalatokat itt előadnom. (Halljuk.)

T. ház! Méltóztatnak emlékezni arra, hogy hónapok óta rendkívüli nagy port vert fel az ugynevezett majdánkai erdei pusztítás. Én ismertem annak az ügynök minden fázisát és a legképtelenebb híresztelésekre, a melyek a lapok hasábjain tért foglaltak, abszolute nem reagáltam, mert nem tartottam helyesnek, hogy az a kérdés, a mely annak idején elintézés alatt állott, a hirlapok útján mintegy preokkupált közvéleményt csináljon. Méltóztatassanak megengedni, hogy én a felelősség szempontjából említssem fel ezt az esetet. Mert az 1879. XXXI. t.-cz. kiterjesztésére nézve a földmívelési minister ur a javaslat indokolásában azt hozza fel, hogy a törvényhatóságok által szervezett intézmények, a melyek eddig is felügyeletet inauguráltak, nem feleltek meg a várakozásnak, mert a járulékok behajtására is képteleneknek bizonyultak a törvényhatóságok.

Én kíváncsnak tartanám, ha az igen t. minister ur nekem a felelősség szempontjából megmagyarázná azt, hogy mi történt voltaképen Majdánkán?

Az én tudomásom szerint történt a következő: 1889. évben a majdánkai közbirtokosság 5000 kat. holdnál jóval nagyobb kiterjedésű erdejének üzemterve elkészült. Ezen erdő az erdő-törvény 17. és 21. §-a szerint, de különben is jogi természeténél fogva a hatósági felügyelet tárgyát képezte. Ezen erdőt az általam imént hivatolt, különböző időkben kibocsátott és különbözőleg interpretált és különböző forrásokból keletkezett rendeletekkel úgy kezelték, hogy voltaképen, mint községi vagyont adminisztrálták egészen 1895-ig és mint községi vagyont kezelvén, arra mindenkinek volt befolyása, csak annak a tulajdonosnak nem, a

ki mint telekkönyvi tulajdonos volt bevezetve a telekkönyvbe egyénileg.

Azt kértem, hogyha 1889-től 1895-ig egy ilyen nagy erdőbirtokot, a melynek bizonyára van valamelyes jövedelmezősége, legalább értékének csekély perczentuális arányában, így kezelnek, hol van az a közeg, a ki ilyenkor felelősségre lesz vonandó?

1895-ig ezen erdő községi adminisztráció alatt állott, tehát az én legjobb meggyőződéseim szerint ennek az adminisztrációnak keretében a közbirtokosság egyes tagjai által bármi czimen szenvedett károsodásáért már csak a jogtalan foglalás jogi theoriájából véve is a dolgot, azok a közegek és annak fölöttes hatóságai felelősek, a melyek az ellenőrzést ezen községi vagyon kezelése keretében elmulasztották.

De, t. ház, 1895-ben ezen közbirtokossági vagyon autonóm szervezetet nyert, mert Mármaros vármegye általam emlékében is tisztelt alispánja egy akta alkalmából rájött arra, hogy ez nem községi vagyon s ehhez nekünk semmi közünk nincs; elrendelte tehát az autonóm szervezkedést. Ennek első kelléke lett volna, hogy az 1889-ben megállapított üzemterv, a mely meghatározza, hogy milyen mértékben és dimenziókban szabad itt a kihasználás és milyenben nem, átadassék az autonóm testület képviselőének. És minthogy a hatóságok tudták, hogy jogtalanul használták másoknak jogát, illetéktelenül kezelték mások vagyonát, legalább, azt hiszem, a helyes vagyonkezelés és felelősség érzetének minimális mértéke szerint is az lett volna kötelességük, hogy azt mondják: rájövén a tévedésre, ime megállapítjuk, hogy kezelésünk alatt hiba nem volt és átadjuk leltárilag ezt a vagyont az autonóm testületnek. Ez nem történt meg. Aktaszerűleg meg vagyok róla győződve, t. ház, és nem hiszem, hogy valaki megegyezné ezen állításon, hogy az urbéres birtokosság vagyonának a község jogtalan kezeléséből az autonóm birtokossági választmány kezébe történt átjuttatásánál sem leltározás, sem az üzemtervnek a választmány kezéhez történendett átadása nem történt. És most előállanak az erdőbizottság tagjai 1896—97-ben és konstálják egy jelentés alapján, hogy az az 5000 hold katasztrális erdő bűnös kezek által letaroltatott és elidegenített. Hát arról az abszurditásról nem is beszélek, a mi abban foglaltatik, hogy

5000 katasztrális hold erdőt egy évi kezelés után elpusztítottak, hiszen, ha az egész vármegyének minden apró gyerekét rábocsájtották volna, se tudtak volna 5000 katasztrális holdat egy év alatt elpusztítani. Ha tehát áll, hogy elpusztították, — és én ezen állásponton állok, mert hiszem, hogy elpusztították, — azt kérdem, hogy ki van eddig felelősségre vonva ezen elpusztításért? Méltóztassék megengedni, t. ház, mikor arról van szó, hogy a jogkör kiterjesztessék és hogy hatályosabb ellenőrzést gyakoroljanak a közvagyon felett, akkor bővebben megmagyarázom, hogy miért nem látok ebben elég garanciát?

Az erdőtörvény eddig is megadta a jogot nemcsak, de egyenesen kötelességévé tette annak a hatóságnak, melynek most itt az a tág jogkör adatott, hogy a legerélyesebb ellenőrzést gyakorolja. Legyen elég e tekintetben hivatkoznom az 1879. XXXI. t. cz. 34. §-ára, a melyben világosan meg van mondva, hogy feltétlenül teljesítendő azon kötelezettség az erdőfelügyeletben, hogy az erdők állapotáról a felügyelő magának legalább évenként egyszer meggyőződést szerezzen, és tapasztalatairól jelentést tegyen. Ugyanezen kötelességek az erdészeti bizottságnak, ugyanazon törvény 23—26 §§-aiban vannak megszabva. — De hiszen felesleges ezt bővebben fejtegetni. A ki az erdőtörvénnyel foglalkozott, tudja, hogy jóformán összes rendelkezései a hatóságok jogait, kötelességeit írják körül, mert az egyesnek alig marad joga. Hát, t. ház, ha egy ily administratív testület évek hosszú során át elmulasztja azon kötelességét, hogy évenként a ministeriumhoz jelentést tegyen; ha a felügyelő, ki tisztán e célra alkalmaztatik és a kit mi most az állami erdőhivatal vezetőjével kipótolunk, absolute nem teljesíti kötelességét; az adminisztracio feje pedig 1894. évben a birtokosság részéről egy írásbeli panaszt kap és annak megvizsgálására két embert küld ki, a kik, ha szemüket be nem hunyják, ha nem vakok, vagy ha nem vettek részt azon mulasztásban, melyért őket a felelőség terhelte, lehetetlenség, hogy egyebet jelentettek volna, minthogy itt devastáció folyik. Nem láttam ezen urak jelentését, de tény, hogy 1894-ben beadott egy ilynemű jelentés alapján főkép 1897-ig, még csak hajaszála sem görbült meg senkinek, (Egy hang a szélsőbaloldalon: No lám!) akkor t. ház, azt kérdem én, mi célból adunk mi most

állami kezelés ezimén állami hatáskört azon közegeknek, a kiknek eddig is meg volt, csak hogy nem éltek vele és ezeknek hatályosabbá tételét én itt nem látom. Nem mondom, hogy ez általánosságban így volt, de azt tartom, hogy ily komoly példából okulni kell és én ezen felelősséget alkalmazva nem látom. Nem látom pedig azért, mert ha 1897-hen egy közigazgatási vizsgálat azt konstataulta, hogy itt egy ily nagymérvű erdőpusztítás forog fenn, ennek következményéül nem volt elég egy erdőőrnek elmozdítása; nem alulról kell kezdeni ilyenkor a purifikációt, hanem felülről (Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon) és megnyugvást csak akkor találhat az a fellázadt közvélemény, hogyha a purifikáció az egész vonalon megtörténik. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Szerettem volna látni, hogy a közigazgatási bizottság összes tagjainak és a főispánnak a vagyonára a zárlat elrendeltessék azon károk biztosítása végett, melyeket azután polgári uton fog az egész birtokosság érvényesíteni. Szerettem volna látni, hogy az erdőfelügyelőség, a melynek kizárólagos feladata, hogy az erdők állapotát tüzetesen vizsgálja, arról jelentést tegyen, minden legkisebb eltérést, a mely az üzemtervvel szemben konstataálható, jelentsen fel, felelősségre vonassék, mert lehetetlen, hogy az sem vette észre, hogy az urbéri birtokosságnak részben még az üzemterv sincs átadva. Ha így végeztetik ez a nagy állami kezelés és így fog továbbra végeztetni ezen törvény keretében, akkor a törvény nem lesz elég. Ha azonban arról van szó, hogy az egyesek jogait konfiskáljuk és elvegyük, akkor, mielőtt ilyen jogot akarunk a háztól, czélszerű volna legalább példaadás kedvéért megmutatni, hogy ott pedig, hol az állam által nyújtott hatalommal az illetők úgy élnek vissza, hogy abból másoknak káruk származik, a szigorú példaadás meglegyen.

Ennek alapján, t. képviselőház, nem vagyok azon helyzetben, hogy általánosságban ezt a hatáskör kiterjesztést ilyen nagy mértékben hajlandó lennék a közigazgatási bizottságnak megadni.

Sérelmesnek tartom a második fejezetnek egy inkább negatív részét, azt t. i., hogy nem határoztatik meg, hogy hol, mennyi erdő lesz egy olyan komplexum, a mely feletti felügyeletre egy állami erdőhivatal állítandó fel. Nem tartom azt megnyugtatónak azért, mert ha törvénybe iktatjuk az új hivatalok felállítását, hát

legalább az országban s általában uralkodó ilyen irányú kezdeményezésekkel szemben elég hangosan nyilvánuló bizalmatlanság elhárítása végett talán célszerű volna azt mondani, hogy „ennyi erdőhivatal szükséges“ a mostani adatok szerint. Hiszen adatnak kell lenni. Hát azt miért kell szabad korteskedés tárgyává tenni, hogy melyik vármegye területén és hány vármegye területén hol álltassék fel az az erdőhivatal. Ne méltóztassék ezt csak olyan ellenzéki kötözködésnek tekinteni, de megint tapasztalatból beszélek. Méltóztassék emlékezni, hogy a pénzügyigazgatóságok felállítása alkalmából milyen hajszá indult meg a városokban: valóságos árlejtés és árverés, a mely mindenkinek használt, csak azoknak nem, akik ezeken az árveréseken részt vettek, a mely árverések ép úgy voltak folyamatban a törvényszékek, táblák stb. elhelyezése alkalmából; és én azt hiszem, hogy ez elég erős bizonyíték volna arra nézve, hogy ilyen módon a városokat tönkre lehet tenni; hát ezen újabb hivatalok részére szeretném, hogy ne maradjon meg a javaslatban a mostani intézkedés, hanem legyen konstatálva, hogy „ennyi területnek, ennyi holdnak a kezelésére állami erdőhivatal álltattik fel.“ (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Szükségesnek tartanám ezt azért is, mert hiszen, ha ez megállapítatik, akkor a pénzügyi eredménye is meglesz állapítható ennek a költségvetésnek, holott az eddigi adatok szerint és a dolgok jelen állásában a pénzügyi eredményt megállapítani nem lehet, mert minél több hivatalt fogunk felállítani, annál több lesz a költség, és minél kevesebb hivatalt fogunk felállítani, természetesen annál inkább apadnak a költségek.

A törvényjavaslat egy általános intézkedése az egyenlő teherviselés elvénél fogva az én nézetem szerint sérelmes. E tekintetben az előttem szólott t. képviselőtársamnak, azt hiszem, jól értettem az állásfoglalását; de én egy kissé kibővitem; én nem tudom megérteni, t. képviselőház, hogy hogyan jut egy alföldi ember, a kinek erdeje nincs, a ki legfőbb egy ákáczfának az árnyékában huzódhatik meg, amikor teheti, ahhoz, hogy az egyik vagy másik hitbizomány kezelése czimén csak egy krajczárral is növekedjék az ő adóterhe. Nem tudom megérteni azt sem, hogy mikor egy község pótladó nélkül fedezi az összes szükségleteit, teljesen rendezett viszonyok között, a mellett erdőtulajdonos is, (Egy hang:

Ritka eset!) van olyan is; nagy erdőbirtoka lévén, erdőbirtokának és földbirtokának a jövedelméből képes fedezni a háztartást; nagy ritkaság, de ha ritkán fordul is elő, mi szüksége van egy ilyen községnek arra, hogy más olyan községek, a melyek száz százaléknál magasabb pótdóval vannak megterhelve, szintén hozzájáruljanak? (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Nagyon könnyű dolog azt mondani, hogy hiszen ebből a hatszázezer forint költségből egy rész meg is térül, de ha megtérül is, akkor is kérdés tárgyat képezi, hogy mennyi apró fillérek jutnak ebből egy embernek. Hogy megtérül, azt elhiszem, de nem lehet kiszámítani, hogy hány ilyen fillérből alakultak azok a terhek, a melyek alatt a nép máris roskadozik. Én azt hiszem, hogy erre a tulterhelt szekérre többé már egy atomot sem szabad feltennünk.

Különben én az egyenlő megadóztatás elvénél fogva nem tudom megegyeztetni elveimmel azt, hogy a százezernyi jövedelemmel dúslakodó hitbizományi tulajdonosok vagyonának kezeléséhez egy fillérrel is hozzájáruljanak a nép rétegei és így kijelentem, hogy én ebben az egyenlő adóztatás elvét megsértve látom. (Helyeslés balfelől.) Nem akarom a t. ház figyelmét továbbra is igénybe venni, és kijelentem — bár nagy sajnálattal — hogy ezen javaslat nem elégíti ki várakozásomat és mindazon kitűnő intézkedések dacára, melyek benne foglaltatnak, különösen az urbéresek szervezkedése szemponjából nem vagyok hajlandó azt a részletes tárgyalás alapjául elfogadni és ragaszkodnom kell azon határozati javaslatomhoz, hogy a pénzügyi bizottsághoz utasítsassék. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

*Rakovszky István jegyző:* Melzer Vilmos!

*Melzer Vilmos:* T. képviselőház! Azt tartom, hogy az a törvényjavaslat, a mely most tárgyalás alatt áll és voltaképen tisztán egy szakkérdést akar szabályozni, külön szakszerű jelentősége mellett bir általános politikai horderővel is, mert amint abban a kongrua-vitában, mely a közelmúltban ebben a házban lezajlott, az állam és az egyház közötti viszonyról táplált nézetek szolgáltatták a tárgyalás anyagát, ugy ennél a javaslatnál az állam és az erdő közötti viszony képezi a kérdés sarkpontját.

S ha ehhez a tárgyaláshoz hozzászólók, némileg talán egy bizonyos parlamenti elszigeteltség érzésével, hozzászólók azon szak-

műveltség teljes hiányával, a mely műveltséggel a t. előadó ur olyan kiváló mértékben rendelkezik, s ha épen általános elvi indokokból nem mindenben kedvező bírálatot akarok mondani a tárgyalás alatt lévő javaslatról, méltóztassanak vállalkozásomat tulajdonítani azon meleg érdeklődésnek, a melylyel az erdő fontos ügye iránt mindenha viseltettem. Ez nálam természetes dolog. Hiszen ha az utam hazafelé visz azon vasuti vonalon, a mely az ország erdélyi részeit középen átszeli, jobbfelé és balfelé hosszú órákon keresztül szemlélem azon erdőtelen, vizmosásos, ránczos vidék szomorú képét, melynek földje a kopár hegyoldalakon az eső lezuhogó vize pusztító hatásának és a szelek kiszárasztó lehetőségének védtelenül kitéve van, mivel hegyeinek ormait és gerinczét megfosztották az erdők oltalmazó, a földet újra és újra megifjító áldásos hatalmától. S csak ha szűkebb otthonom hegyei felé érek, látom azon ősi hagyomány örvendeses működését, a mely a hegyeket borító erdőségek felett a multban oltalmazólag örködött és a jelenidő szűkös gazdasági viszonyai, öregbedő pénzigényei, faeladási hajlamai, száraz józansággal számító tehetségei közt talán nem fogja elfeledni, hogy minő jelentőséggel bír az erdő az emberre és vidékére nézve akkor is, ha nem tekinti csupán tüzi- és haszonfaszükségletét. Gondolom t. ház, jó és üdvös dolog ezen erdőnevelő érzület fejlesztése és ápolása. A mezőgazdaság rövidéletű, gyorsan eltűnő növényeket termel, amelyeket ugyanegy évben felzöldülni, megérni és elhalni látunk s melyeknek mívelése alkalmas, hogy kifejleszsze az embereknek a czélszerűre, a gazdaságilag legtöbb hasznot hajtóra irányzott hajlamait. Az erdő fái túlélnek sok embernemzedéket s lombjukban arról beszélnek hozzánk, a mi előttünk volt s a mi utánunk lesz; a ki itt a magot elveti, az bizony nem dönti le a hasznot hajtó tölgyet.

Nem fogok én, t. ház, itt belemélyedni azon közismeretű érdekek fejtegetésébe, a melyek az egészségügy, az égalji viszonyok, az árvizek elleni védekezés, a mívelés alatt álló föld termőképességének megóvása szempontjából az erdők fentartását, védelmét és ápolását az állami gondoskodásnak is kiváló tárgyává teszik. Csak jelezni akartam, hogy én rokonszenvvel fogadok az állam részéről is minden olyan szükséges intézkedést, a mely az említett cél biztos elérésére törekszik. S én készségesen elismerem az

1879. évi erdőtörvénynek országszerte tapasztalható üdvös eredményeit, helyesnek tartom különösen annak 2. §-át, a mely a véd-erdőkre vonatkozik, a 4. §-át, a mely a feltétlen erdőtalajt általában irtási tilalom alá helyezi, 17. §-át, a mely az ott felsorolt erdőbirtokosokra nézve a rendszeres üzemterv szerinti gazdálkodást teszi kötelezővé és 21. §-át, a mely ezen erdőbirtokosokat kellő minősítéssel bíró erdőtisztek alkalmazására szorítja. Gondolom, hogy ezenfelül általában bevált a törvényben körülírt hatáskörében az állami erdőfelügyelők intézménye is, a mely ellen, noha csak az állami ellenőrzés közegének állami kinevezéséről volt szó, 1879-ben az erdőtörvényjavaslat képviselőházi tárgyalása alkalmával az ellenzéki pártok részéről, nevezetesen Simonyi Lajos b. részéről főleg gyakorlati szempontból, Szederkényi Nándor és Almássy Sándor részéről emellett főleg a törvényhatósági önkormányzat szempontjából súlyos kifogások lettek emelve, mely kifogásokhoz ha jól tudom, akkor hozzájárult Madarász József t. képviselő úr is. (Ügy van! a baloldalon.)

A jelenleg érvényben álló erdőtörvény rendszerétől, a mely, ha jól vagyok értesülve, az illető szakkifejezéssel a messzemenő állami felügyelet rendszerének nevezhető s a mely a törvény 21. §-ában foglalt egyik alapvető intézkedésében az illető erdőbirtokosoknak kötelességévé teszi, hogy szakképzett erdőtiszteket alkalmazzanak, de egyuttal meghagyja azt a jogukat, hogy ezen erdőtiszteket önmaguk válasszák, sőt a kisebb erdőbirtokosokat feljogosítja arra is, hogy közös erdőtiszt alkalmazására szövetkezzenek, a jelenleg tárgyalás alatt lévő javaslat át akar menni az ugyyszólván teljes állami erdészítés, németül úgynevezett „Beförsterung“ rendszerére, a melyben a javaslat 1. §-ában felsorolt erdők — lényegében ugyanazok, a melyek a mostani erdőtörvény 17. §-a alá tartoznak — az erdőgazdasági teendőket illetőleg, majdnem feltétlenül az állam kezelésébe mennének át, kivételnek csak annyiban lévén helye, a mennyiben kis- és nagyközségek, valamint vagyonközségek, ha legalább 5000 holdnyi erdőterülettel birnak, továbbá törvényhatóságok és városok, ha erdejök jövedelmezősége a minister ur véleménye szerint erre elegendő, csak külön kormányhatósági engedéllyel alkalmazhatnak saját erdőtisztet, s ezen kormányhatósági kényszer ily alakban csakis egyházi,

alapítványi, hitbizományi és részvénytársulati erdőkre nincs kiterjesztve; ez utóbbiakra nézve is, valamint egyáltalában az 1. §-ban felsorolt erdőbirtokosokra nézve a jelen javaslat azonban, ha jól értelmezem, teljesen elejti a közös erdőtisztnek szövetkezés útján való alkalmazásának gondolatát, a melyet a mostani erdő-törvény 21. §-a megvalósítani akart és tényleg meg is valósított. Az indokolás, a melylyel a t. minister ur törvényjavaslatát be-terjesztette, világosan mutatja, hogy honnan vette a bátoritást és az indokot arra, hogy az egyes erdőgazdaságokba való ily messze-menő állami beavatkozást vegyen kilátásba. Előadja az indokolás hogy körülbelül 11,500 erdőbirtokos közül, majdnem 8000 erdejét önként, szerződéses alapon, már tényleg át is adta az állam kezelésébe, s hogy csak mintegy 3500 erdőbirtokos kerek összeg-ben 2.000.000 holdnyi erdőterülettel áll még azon szerintem első sorban kívánatos és természetes állapotban, hogy a törvényben felállított és helyesen felállított kötelezettségek korlátai közt és szigorú és hatályos állami ellenőrzés alatt erdőgazdaságának vitelét, tehát elsősorban saját ügyét, a saját személyzetével önmaga intézze. Reámutat ezenfelül az indokolás azon mindenesetre figyelemreméltó és jelentékeny nehézségekre is, a melyekkel a minősített erdő-tisztek alkalmazásának eddigi módozata sokhelyt járt, s a melyek az erdőbirtokosok nagy részét a kényelmesebb állami kezelés kar-jaiba terelték. Hát én értem és méltányolom ezen indokokat, de azokkal szemben kiemelem, hogy az erdőbirtokosoknak egy igen tekintélyes része, igen jelentékeny területtel, a kormányhatósági beavatkozás kiterjesztése nélkül is tényleg eleget tett és eleget tesz a törvény követelményeinek. Tudom, t. ház, hogy az messzebb-menő rendszer, a melynek alapján a javaslat áll, s a melynek az egész vonalon való megvalósítása felé a dolgok fejlődése, úgy látszik, törekszik, más államokban, pl. Franciaországban és Belgiumban és Németországnak egyes részeiben is fennáll, de viszont az utóbbi ország nagy része és a szomszédos Ausztria is — talán Tirolt kivéve — lényegben elegendőnek tartja a mi erdő-törvényünk: a szigorú és hatályos állami felügyelet és ellenőrzés rendszerét. S én e részben azon az állásponton vagyok, hogy az állam részéről az erdőgazdaságokkal szemben gyakorlandó jogok szempontjából magában véve teljesen elegendők az érvényben álló

erdőtörvény rendelkezései: a kormányhatósági jóváhagyás alá tartozó rendszeres üzemterv és a minősített erdőtisztek alkalmazásának követelménye, valamint az erdőfelügyelő és a kormány felügyeleti és ellenőrzési hatásköre. Ennél tovább menni és a kormány jogát elvileg annyira kiterjeszteni, a mennyire azt ez a javaslat teszi, csak ott tartom indokolhatónak, a hol az erdőbirtokos a törvény követelményeinek meg nem felel, vagy jogainak további megszorítását önmaga kívánja, és nem tartom indokoltnak és üdvösnek sem ott, a hol az erdőbirtokos súlyt fektet mostani személyzeti hatáskörére is és felsorolt törvényes kötelezettségeinek e részben is tényleg eleget tesz. Ugy vélem, hogy ezen eljárás akkor is, ha az állami kezelés, a mint a javaslat célbaveszi, csakis a szakteendők ellátására szorítkozik, az önkormányzatnak állami szükség nélkül való megcsorbitása és azt tartom, hogy tisztán erdőgazdasági tekintetben is sokkal lazább lesz az állami közeg és az illető erdőterület közt az összeköttetés, mintha az illető erdőbirtokos — adott esetben szövetkezés útján is — választja meg erdőtisztjét. Habár, ettől eltekintve, a javaslatnak irányzatát általában helyeslem, s jelesül kívánatosnak, sőt szükségesnek tartom, hogy a most szerződési alapon álló állami kezelés törvény útján szabályoztassék, a beterjesztett javaslathoz általánosságban csak azon feltevésben járulhatok hozzá, ha a javaslat 1. §-ának f) pontjában az egyházi és ott megnevezett egyéb erdőkre nézve az erdőtisztek alkalmazása tekintetében megadott feltétlen jog kiterjesztenék a többi erdőbirtokosokra, nevezetesen a községekre, városokra és törvényhatóságokra is és ha fentartatnék mindezekre az erdőtörvény 21. §-ában körülírt szövetkezés lehetősége.

Ily értelemben általánosságban elfogadom a törvényjavaslatot a részletes tárgyalás alapjául. (Helyeslés a középén.)

*Molnár Antal jegyző:* Ruffy Pál.

*Ruffy Pál:* T. ház! Rövid időre kívánom a t. ház türelmét igénybe venni és már előre is kijelentem azt, hogy kizárólag a felvidéknek urbéres és községi erdeivel kívánok rövid felszólalásomban foglalkozni.

Épen ezért reflektálni kívánok Barta Ödön t. képviselőtársamnak azon kijelentésére, mely szerint, hogy jut az az alföldi

gazda, kinek — ha jól emlékszem úgy mondta — egy ákáczfája sincs, ahhoz, hogy adójával a felsőmagyarországi erdők kezeléséhez hozzájáruljon. Mi azért képezzünk egy önálló országot, hogy az országos érdekek megvalósítása az egész ország közönségének feladata legyen. Hiszen felhozhatnám azt is, hogy Felsőmagyarország a társadalmi kérdésekben mindig helyt állott és sokszor megtörtént — csak a nemzeti közművelődés ügyét említem — hogy ez nem találkozott a gazdag Alföldnek azon rokonszenvével, melyet különösen a magyar nemzeti politikának fejlesztése érdekében talán jogosan várni lehetett és ha Felsőmagyarországon annak az urbéres gazdának olyan termékeny talaja lenne, mint az alföldi gazdának van, úgy gazdaságát bizonyára saját erejéből rendezné és nem lenne szükség ezen törvényjavaslat tárgyalására.

Én ezen törvényjavaslatot úgy tekintem, hogy az tulajdonképpen kiegészítése, vagy jobban mondva betetőzése magának az erdőtörvénynek. Magyarország termőföldjének 30%-a erdő, tehát gazdasági szempontból nagy jelentőséggel bír, hogy ezen erdőtálatajt jól kihasználjuk és ne csak konzerváljuk azt, mi megvan, de egyszersmind arra is törekedjünk, hogy minden talpalatnyi földet, mely egy erdőmagnak életet adni képes, megműveljük.

Az 1891. XII. t.-cz., mezőrendőri törvény, intézkedik a kopár területeknek és vizmosásoknak befásítása tárgyában, tehát oly szellemben rendelkezik, mint a hogy rendelkezik az erdőtörvény, s mint a hogy rendelkezni kíván a tárgyalás alatt levő törvényjavaslat is. Ezen törvényjavaslat célja, hogy az erdőtörvény 21. §-ának, a mely a szakszerű kezelést mondja ki, a reális tartalmat és alapot megszerezze. Körülbelül 2 millió kat. holdra tehető az a terület, a melyet az úrbéresek részben erdők, részben beerdősítendő legelők czimén nyertek. Az urbér rendezése előtt az urbéres teljesen anyagi és erkölcsi függésben volt földes urától, de különben akkor az erdőszet maga is fejletlen volt és így ne csodálkozzunk azon, hogy az erdőtörvény megalkotásáig tulajdonképpen az erdőkonzerválás érdekében intézkedés alig történt. Ennek kell tulajdonitanunk, hogy az urbéres, a ki előbbi osztályrészét a földesur birtokából elnyerte, mert pénzre és legelőre volt szüksége, kiirtotta az erdejét, hogy legelője legyen és egy pár év alatt az erdőből alakított legelő vizmosásos kőgörgeteggé alakult át. Az erdőtörvény

elrendelte ugyan az ily területek befásítását, s akkor láttuk, hogy megfelelő szakerő tényleg rendelkezésünkre nem állott, mint a hogy igen jól jegyezte meg a földmivelésügyi miniszternek ezelőtt néhány évvel megjelent jelentése, hogy kalandorok jöttek, kik minden községnek felajánlották szolgálataikat, az előlegeket felszedték és a végzetlen munka után tovább állottak. A vármegyék szervezték azután a járási felügyelői tisztii intézményt, de a nagy szétदारaboltság lehetetlenné tette, hogy az erdők tulajdonképpen szakszerű művelés alatt álljanak, s ezért a felsőmagyarországi vármegyék legnagyobb része örömmel ragadta meg a kínálkozó alkalmat, hogy állami kezelésbe bocsássa az erdőket és e tekintetben már tényleg szerződéses viszonyban áll Magyarország legtöbb és különösen felsőmagyarországi vármegyéje.

Meg kell még jegyeznem, hogy daczára annak, hogy a szőnyegen lévő törvényjavaslat nem foglalkozik tulajdonképpen az urbéres gazdaközönség magánviszonyaival, a mennyiben az erdőjövedelem feletti rendelkezésre befolyini kíván, mindazonáltal azt tapasztaltuk a gyakorlati életben, hogy nagyon sok felügyelet alatt nem álló erdőjövedelem teljesen elkallódott. Minden községben találkozott egy-egy — hogy erősebb kifejezést használjak — nagyszáju paraszt oligarcha, a ki azután úgy kezelte ezen urbéres erdőket, hogy a közbirtokosságnak azok jövedelméből kevés jutott. Azért t. ház ezen törvényjavaslatot úgy fogom fel, hogy az nemcsak kezelni fogja azokat az erdőket, nemcsak rendszeres üzemterveket fog azon erdők kezelésére készíteni, de egyuttal odáig fog törekedni, hogy azon erdők hasznosításánál is lehetőleg a jövedelem arányosan elosztassék. (Ugy van! jobbfelől.) Maga az erdő, tekintettel az egyes fanemekre, úgy ujitassék fel, mint ott a talajviszonyok azt leginkább megkívánják. (Helyeslés jobbfelől.) Megvagyok arról is győződve, hogy ilyképpen sikerülni fog a mintegy több százezerholdat kitevő kopár terület befásítása iránt, habár nem is egyszerre, de mindenesetre czéltudatosan és következetesen eljárni. Ezen munkálathoz természetsszerűleg az államnak is hozzá kell járulni azon áldozatkészséggel, melylyel ezen törvényjavaslatban lépten-nyomon találkozunk, melylyel a földmivelésügyi miniszter által kiadott évi jelentések is foglalkoznak, mely jelentések szerint, ha jól emlékszem, az elmúlt években évenként 20

millióra tehető facsemete osztatott szét ingyen, beültetés ezéjából; találkozunk azon áldozatkészséggel, mely szerint ma már mint az igen t. előadó ur is érintette, 92 ezer forintra tehető azon összeg, melylyel az állampénztár fog hozzájárulni az ezen törvényjavaslatban felsorolt erdő kezeléséhez. (Ugy van! jobbfelől.)

Mindez azonban nézetem szerint még nem elég és magam is teljesen osztozom azon kijelentésekben, melyeket különösen az urbéres és községi erdők, közbirtokosságok érdekeire vonatkozólag úgy az igen t. előadó ur, valamint Kubinyi Árpád igen t. képviselőtársam előadni szives volt és én teljes tudatában vagyok az igen t. földmivelésügyi minister ur humánus intenczióinak és meg vagyok arról győződve, hogy ő nekünk épen az urbéres és községi erdők kezelése szempontjából a kellő megnyugtatót meg fogja adni. Én magam sem kívánom azt — és e tekintetben teljesen osztozom Bartha Ödön t. képviselőtársamnak a felfogásában, — hogy a nagybirtokosok állami segélyben részesíttessenek; de kívánom igenis segélyben részesíteni azt a szegény parasztot, a ki ezen állami segélyre igen nagy mértékben rászorult.

Még csak azt vagyok bátor röviden megjegyezni, hogy ezen erdők állami kezelésbe vétele mellett két fontos közgazdasági faktor is nagyobb oltalomban fog részesülni: az egyik a vadászat, a mely évről-évre nagyobb jövedelemmel gazdagítja az államot, a másik pedig a halászat, mely nézetem szerint, a mi különösen a nemesebb halfajokat illeti, csakis Felső-Magyarország erdővidékein hasznosítható. Különösen a pisztrángtenyésztés fog nagyobb lendületet nyerni, ha az állami erdészeti közgei a szakszerűség szempontjából figyelmeket ezen közgazdasági tényezőre is ki fogják terjesztetni (Ugy van! jobb felől.).

Nekünk Felső-Magyarországon a nemzeti érdek szempontjából is nagyfontosságu ezen törvényjavaslat, még azért is, mert azt hiszem, hogy minden kétségen felül áll, hogy a magyar állami erdészeti hazafiság szempontjából mindenkor teljesítette feladatát és nagy megnyugtatóra fog szolgálni az, ha tudni fogjuk, hogy minden erdőtiszti lak a magyar nemzeti politikának lesz őrhelye, különösen azon a vidéken, a hol hazafias, bár magyarul beszélni nem tudó népünk állandó nemzetiségi izgatásnak van kitéve.

Még arról is meg vagyok győződve, hogy különösen azon

vidékeken, a hol az erdőkinestárnak vannak nagyobb birtokai, egyrészt a volt urbéresesek, másrészt pedig az erdőkinestár között bizonyos szorosabb érintkezési kapcsolat fog létesülni, mely ezen két érdekeltségi szakkörnek közgazdasági érdekeit jobban fogja ki-elégíteni. (Helyeslés jobbfelől.) Mielőtt az urbéres az uradalmi erdőben elnyerte osztályrészét, az uradalmi erdőben gyakorolta a faizást, a legeltetést, makkoltatást és a többi erdei haszonvételeket; az igaz, hogy az az erdőréssz, a melyet neki kihatároztak, az ő kizárólagos és korlátlan tulajdonát képezi, de ez az erdőréssz nem képes kártalanítani őt mindazért, mit elvesztett, a midőn az uradalmi erdő haszonvételeitől megfosztatott. De magával az urbéri törvénnyel áll ellentétben az erdőtörvény akkor, a midőn feltétlen erdőtalajnak mond ki oly területet, a melyet az urbéres faizásra használt, a midőn beerdősítendő legelőterületnek mond ki oly területet, melyet azelőtt legelő fejében kapott. Ily körülmények közt, meg vagyok arról győződve, hogy a kölcsönösség alapján az urbéres — a mi rá nézve a legfontosabb — a legeltetéstől el nem tereltetik és a kinestári erdészlet meg fogja találni az útját és módját annak, hogy azon kinestári szálerdőben, a mely eddig a legeltetés szempontjából hasznavehetlen volt, a legeltetést mérsékelt díjazás mellett gyakorolhassa. (Helyeslés jobbfelől.) Befejezem t. képviselőház rövid előterjesztésemet. (Halljuk! Halljuk!) Én t. képviselőház, két szempontból üdvözlöm ezen törvényjavaslatot. Én nem vagyok képes elzárkozni azon meggyőződés elől, hogy ezen törvényjavaslatnak intencziója az, hogy a szegény gazdamberen és különösen Felső-Magyarország szegény gazdaközönségén segítsen és a törvényjavaslatban az első határozott lépést látom arra nézve, hogy az igen t. kormány Felső-Magyarország gazdasági viszonyainak rendezését erős kézzel kívánja organizálni. (Helyeslés a jobboldalon.) És ezen tudatban a törvényjavaslatot általánosságban a részletes vita alapjául elfogadom. (Helyeslés jobbfelől.)

*Molnár Antal jegyző: Jónás Ödön!*

*Jónás Ödön:* T. ház! (Halljuk! Halljuk!) Engedelmet kérek, miszerint daczára annak, hogy a javaslat valami különösen támadva nincs, mégis hozzászóllok. (Halljuk! Halljuk!) Teszem azt különösen azért, mert Barta Ödön t. képviselőtársam éppen azt a sokszor

hangoztatott és nagy port felvert majdánkai esetet említette fel s így én, mint azon vármegye képviselője, kötelességemnek ismerem szavaira röviden reflektálni. (Halljuk! Halljuk!)

Először is bátor vagyok kijelenteni, (Halljuk! Halljuk!) hogy az a kártevés, a mely ott Majdánkán tényleg megesett, egyáltalában nem oly arányu, hogy oly nagy megütközésre adhatna okot, mint a minőnek azt különösen a lapok feltüntették és mint talán a képviselő urak is arról tudomást vettek. Megjegyzendő első helyen, hogy azon urbéres községi vagyon — bár ismétlem, igaz, hogy bizonyos devastatio előfordult azon erdőségekben — nagyjában biztosítva van és így nem vezett kárba, nem pusztult el ez az erdővagyon. (Halljuk! Halljuk!)

A mi a t. képviselő urnak különösen azon észrevételét illeti, hogy a hatóság a visszatérítéseknél nem járt el kellően és hogy mulasztást követett volna el, erre nézve először is megjegyzem: hogy 1894-ben, midőn az ottani devastatióra vonatkozólag az első feljelentés megtörtént, a főispán intézkedésére az illető szakközeg kiküldetett; az pedig azon jelentéssel, hogy erdőáthágás nem történt, elintézte az ügyet, úgy, hogy az, miután a törvény szerint egyéb joga az urbéres vagyon kezelésével szemben való beavatkozásra a főispánnak úgy sincs, ad acta tétetett. Később azután, midőn ezek a visszaélések nyilvánvalókká lettek és ezekről a főispán és a hatósági biztos tudomást szereztek, azonnal nemcsak fegyelmi, hanem bűnvádi uton is megtörténtek a lépések; az illető tisztviselők és alkalmazottak részben felfüggesztettek, részben áthelyeztettek, a bűnösök pedig mindenesetre meg fogják kapni méltó büntetésüket.

*Bartha Ödön*: Csak az erdőfelügyelő nem!

*Jónás Ödön*: Büntetésből az is áthelyeztetett!

T. ház! a mikor így röviden reflektáltam Bartha Ödön t. képviselőtársamnak ezen esetre vonatkozólag felhozott tényeire, engedje meg a t. ház, (Halljuk! Halljuk!) hogy miután én, mint a hegyvidék egyik képviselője, különösen érdeklődöm ezen törvényjavaslat sorsa iránt, ehhez rövid szavakkal hozzászólhassak. (Halljuk! Halljuk!)

Azzal kezdem fölszólalásomat, hogy őszinte szives köszönet és hálás elismerést mondok az igen tisztelt földmivélsügyi

minister urnak (Halljuk! Halljuk!) azon kiváló szorgalmáért és fáradhatatlan tevékenységért, a melylyel úgy a multban sok más intézkedésével, mint különösen ezen törvényjavaslattal kimutatta, hogy a szegény hegyvidéki lakosság iránt különösen érdeklődik és hogy minden tekintetben gyámolítani iparkodik azt a hegyvidéki lakosságot, a mely a legszegényebb állapotban éli bár életét, mégis a legtürelmesebb magaviselettel s a legszerényebb igényekkel szenvedti azt végig és távol állva minden olyan mozgalomtól, a mely esetleg a társadalmi rend ellen irányulna, vagy a socialismus karjaiba hajtaná. A közbirtokossági erdőbirtokokra vonatkozó része e javaslatnak különösen Máramaros vármegye hegyvidéki lakosságát érdekli, azt a derék ruthén és román népet, melynek tantorithatlan hazafiságáról az egész ország meg van győződve és iránta a legnagyobb elismeréssel viseltetik. Ha tehát a t. minister ur ezen jóra való népnek anyagi érdekeit támogatni és gyámolítani iparkodik a javaslattal is, úgy mindenesetre jó szolgálatot tesz a hazának, mert erősíti ott a keleti határon azt a szegény, de hazafias lakosságot, a mely mindenkoron hű öre volt a magyar hazának. (Helyeslés jobbfelől.) Tudom, hogy különösen magánjogi tekintetből, a mint azt Bartha Ödön t. képviselőtársam is érintette volt, jogász képviselőtársaim rossz szemmel nézik a törvényjavaslat némely dispositióját, de én a t. képviselő urak hazafiságára és jó szívére appellálok, a mikor arra kérem őket, hogy eltekintve attól az ideális jogászi állásponttól, fogjanak kezét velünk, a hegyvidék képviselőivel és járuljanak hozzá, hogy ezen törvényjavaslat minélelőbb törvényerőre emelkedjék. Mindenesetre azon érdemes, hazafias hegyvidéki népnek anyagi érdekeit mozdítják elő, lehetővé teszik, hogy azon vagyoni rongcsokat, a melyek ott még megmaradtak, számukra biztosítsuk és biztosítsuk jövő existenciájukat is.

Röviden csak reá akarok mutatni arra az okra, mely különösen minket máramarosi képviselőket arra indít, hogy e törvényjavaslat dispositióihoz járuljunk. (Halljuk! Halljuk!) Nevezetesen a multban elkövetett hibák és az ellenőrzés tökéletlensége folytán a közbirtokossági és községi erdőkben történtek olyan devastatiók, a melyek előtt a földmívelésügyi kormányzat nem hunyhatott szemet és kötelességének ismerte, a mint az 1879. XXXI. t.-cz.

megalkottatott, hogy ezen nagyrészt devastált erdőkben rendet csináljon. Ezért elrendelte az általános tilalmat és az erdők devastált részének befásítását s ezzel kapcsolatosan természetesen ki-mondotta az általános legeltetési tilalmat is. Ebből mi fejlődött? Az illető közbirtokosságok, a melyek nagy vagyon birtokosai — mert hiszen ott mindenütt 20—30—40 ezer holdnyi területről van szó községeinkint — miután úgy a fa értékesítése tekintetében, mint az erdő-legelők hasznosítása tekintetében egyáltalában nem mozoghattak szabadon és nem értékesíthettek semmit, az illető közbirtokosság vagy község minden anyagi jövedelmétől elesvén, annyi anyagi ereje sem maradt, hogy az erdők kezelését, ellenőr-zését végezhesse, sem pedig, hogy az üzemterveket elkészíttesse, úgy, hogy egyrészt az erdővagyonnak megőrzése nem volt végezhető oly mértékben, mint az kívánatos lett volna, másrészt pedig napról-napra emelkedtek azon inkább hivatalos kötelességei a közbirtokosságnak, a melyeket egyéb anyagi források hiányában másképp nem volt képes fedezni, mint úgy, hogy kényszerített ár-verésen egyes tekintélyes erdőrészeket elvesztegetett. Most ha élet-belép ez a törvényjavaslat, mely tulajdonképen kiegészítése az erdőtörvénynek és mely a hatóságnak betekintést, beavatkozást enged az erdőgazdálkodás körül, mikor azután a törvényjavaslat-nak törvényerőre emelkedésével és életbeléptetésével az üzemter-vek is elkészülhetnek és így az erdőlegelők is érvényesíthetők lesznek, mindenesetre oly forrásokhoz jutnak az általam említett erdőbirtokosok, a melyek számukra már most is biztosítandják a megélhetést, a jövőre nézve pedig oly vagyoni gyarapodással ke-csegtetnek, a mely azon végvidéki népet gazdaggá és boldoggá fogja tenni.

Ez az ok, a miért mi különösen ezen javaslat iránt buzgól-kodunk. Szívesen hozzájárulok annak rendelkezéseihez és elfoga-dom azt úgy általánosságban, mint részleteiben. (Helyeslés jobbfelől.)

*Elnök:* Szólásra senki sincs följegyezve. Kiván még valaki szólani? (Nem!) A vitát bezárom.

Öt perczre az ülést fölfüggesztem.

(Szünet után.)

*Elnök:* Az ülést újra megnyitom.

*Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter:* T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) A t. ház meg fogja engedni, hogy általánosságban a javaslat ismertetésével ne foglalkozzam, mert eltekintve attól, hogy a felszólaló képviselő urak a tárgyat több oldalról érintették, már maga az előadó ur szakszerű és beható előadásában a kérdések lényegét minden irányban kimerítette. Ennélfogva áttérek azon t. felszólaló urak érvelésére, a kiknek némely megjegyzéseire észrevételeket kívánok tenni.

Mindenekelőtt azonban megjegyzem Jónás Ödön t. képviselő urnak válaszolva, hogy a kormány azt tartja, hogy az ország minden vidékének érdekeit és gazdasági fejlődését egyenlő figyelemmel kell kísérni és hogy a kormány különös kötelességének tartja állandó gonddal kísérni a felvidék hazafias lakosságának érdekeit (Éljenzés jobbfelől.) és azon közgazdasági kérdéseket, melyektől a felvidék felvirágzása és fejlődése függ. (Helyeslés.)

Ruffy Pál t. képviselő ur felhozta az erdőlegelő kérdését. Hát megengedem, hogy a legelő-illetőség czimén kiadott erdőkkel az erdőtörvény alapján talán a kelleténél szigorubb eljárás követtezett. De az igen természetes volt. Miután az erdőtörvény hatása eddig ezekre a legelő-illetőség czimén kiadott erdőkre nem terjedt ki, ennélfogva a besorozásnál és minősítésnél kellett velük szemben szigorubbban eljárni. Miután azonban a jelen törvény módot nyújt arra, hogy az ily erdők is állami kezelés alá vétessenek, ennélfogva mód lesz adva arra is, hogy a kérdésnek legeltetési részére, különösen állattenyésztési szempontból nagyobb figyelem fordittassék és e tekintetben a törvényjavaslat megfelelő szakasza is oly szövegezést nyert, mely mindenkit, a ki a kérdésnek ezen része iránt érdeklődik, megnyugtatni alkalmas.

Barta t. képviselő ur felhozta a ripinye-majdánkai erdő ügyét. Itt előrebocsátom, hogy visszaélések mindig történtek és mindig fognak történni. A hiba csak ott kezdődne, hogy ha a visszaélések elnézetnének, vagy ha a hatóságok ezen visszaéléseket bármilyen tekintetben takarni akarnák. A mi különösen engem illet, én meg vagyok győződve, hogy ha Barta képviselő ur lett volna az én helyemen, ő sem járhatott volna el — mert felteszem róla, hogy igazságos ember — másképen.

*Barta Ödön:* Nem is a ministert hibáztattam!

*Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter:* Én azt a járási erdőtitstet, a ki úgy látszik, a legbűnösebb a dologban, azonnal felfüggesztettem; a fegyelmi eljárás ellene folyik s az első bírósági ítélet a legközelebb meg fog hozatni. Véleményeltérés merült fel a tekintetben, hogy miután fenytő eljárás is van folyamatban, ennél fogva a fegyelmi ítéletet előzetesen meg lehet-e hozni. Én azonban azt találtam, hogy akár magát a dolgot, akár a közérdeket tekintem, a fegyelmi eljárás befejezésével ily flagrns esetben nem lehet addig várni, a míg a fenytő eljárás befejeztetik, a mi esetleg a dolog természeténél fogva még hosszabbra terjedhet. De nemcsak én intézkedtem, hanem a megye hatósága is intézkedett és pedig több irányban is. Nemcsak zárlatot rendeltek el, hanem a főispán Riskó Béla főszolgabíró és Reviczky Károly körjegyzőt is hivatalától felfüggesztette. Már most t. képviselő ur, gondolom, a főispánt és a megyei hatóságot is érintette. A kérdés ezen részére már felelt Jónás Ödön képviselő ur, én csak annyit mondhatok, hogy ott, a hol oly nagy érdekellentétek vannak — mert itt nemcsak fegyelmi, hanem fenytő eljárás, meg aztán magánjogi bírói eljárás van folyamatban, zárlatok vannak közigazgatási és fenytő zárlatok, a lapokban egész tollháborút folytattak a különböző érdekeltek egymással: ott, a hol ilyen érdekellentétek vannak, mint e bonyolult ügyben, mindenesetre csak óvatossággal és fentartással szabad nyilatkozni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) És annyit mondhatok, hogy a főispán erélyesen intézkedett s nekem kezemre járt, hogy ezen nehéz ügyet lebonyolítani segítsen.

Említette a t. képviselő ur az erdőfelügyeletet is és hogy mikép történhettek ily erdőpusztítások akkor, a midőn az erdők állami felügyelők ellenőrzése alatt állottak. Én nem akarok végleg nyilatkozni e kérdésben, mert a hol az eljárás minden irányban folyamatban van, időelőtti lenne, hogy végleg véleményt mondjak. (Helyeslés jobbfelől.) De akárkire, bármelyik közegre fog valami mulasztás kiderülni, biztosítom a t. képviselő urat, hogy ezen közeg elveszi büntetését.

De kérem, hisz épen ez a majdánkai erdőpusztítás volt az egyik oka annak, hogy én a jelen törvényjavaslatot siettem a ház elé hozni, mert azt láttam, hogy arra az erdőfelügyelőre nézve, a kire pl. itt egy millió hold ellenőrzése van bízva, majdnem

fizikai lehetetlenség, hogy ezen 1 millió hold kezelését sikeresen ellenőrizni tudja. Itt kétségtelenül botrányos erdőpusztítás történt. Az ügyet kezdetben maguk a községek kezelték, később azután, mint a t. képviselő ur is mondotta, 1895-ben, az urbéres választmány vette át. Azt mondja a t. képviselő ur, miért nem vette át előbb? Azért nem, mert tételes törvény eddig nem volt, a mely az urbéreseket ily szervezkedésre kötelezte volna. A jelen törvényjavaslat segíteni fog ezen. (Helyeslés a jobboldalon.) És mikor derült ki a pusztítás? Akkor, a mikor a mármarosai erdők kezelését az állam vette át. És ki volt a bűnös? Megint nem egy állami közeg, de egy az állam által átvett járási erdőtiszt.

Ez az egész ripinyei-majdánkai erdőügy tehát nem a törvényjavaslat ellen, hanem a törvényjavaslat mellett szól. (Helyeslés jobbfelől.) Nem az állam eljárása ellen, hanem a mellett szól, (Helyeslés jobbfelől.) mert azt igazolja, hogy először az erdőpusztításban legnagyobb része van a községek által tartott járási erdőtisztnek, másodsor, hogy a visszaélés tulajdonkép abban az évben derült ki, a mikor a kezelést az állam vette át, és harmadszor, hogy jövőre az ilyen erdőpusztítás lehetetlen lesz, mert az ilyen urbéresok erdeit a törvényjavaslat első szakasza értelmében állami kezelés alá vesszük.

Már most méltóztassék megengedni, hogy áttérjek azon részére a kérdésnek, hogy ezen törvényjavaslat által a magánjogok érintetnek. Igenis érintetnek; de ha valahol van indok arra, hogy a magánjogok bizonyos fokig érintessenek és korlátoztassanak, azért, hogy a közérdek jobban érvényesülhessen, akkor az az erdőkezelés az. Hiszen ha a magánjogok érinthetlenségének abstract fogalmából indulunk ki, az 1879. XXXI t.cz.-et, az erdőtörvényt sem lett volna szabad meghozni, ebben is a magánjogok bizonyos korlátozása foglaltatik . . . .

*Barta Ödön*: De kevesebb!

*Darányi Ignác földmívelésügyi minister*: Igenis, most több befolyást kérünk azért, mert ripinye-majdánkai erdőpusztítások történtek. Ha a képviselő urnak annyira szíven fekszenek az erdőpusztítások, kérem, hogy helyeselje, ha azokat megakadályozni és lehetetlenekké tenni akarjuk, (Élénk helyeslés jobbfelől.) mert én megvallom, nem fogadhatom el Melzer képviselő ur okoskodását,

hogy akkor jöjjön az állam, a mikor hibák már megtörténtek; akkor jöjjön az állam intézkedéssel talán, a mikor az erdők már letaroltattak. Én az igen t. képviselő ur érvelését nagy figyelemmel kísértem és iparkodnám előzékeny lenni iránta, de eső után köpönyeget törvénybe igtatni, erre nem vállalkozom. (Tetszés és helyeslés jobbfelől.)

Különben miben is áll a magánjogok e hallatlan sérelme? Az első czímnél abból, hogy bizonyos közjellegű erdők állami kezelésbe vétetnek, s hogy más hason, de mégsem magánerdők tulajdonosai köteleztetnek szakszerű erdőtisztet tartani. A második czímnél eddig úgy állott a helyzet, hogy nem egy ilyen urbéres birtokosságba, vagy közbirtokosságba betolakodott egy élelmes ember, néha a volt urbéresek közül egy jobb módu hatalmas ember; ez kezébe vette a dolgot, csinált, a mit akart, jövedelmet adott, ha akart, elkallódott az egész és azok a kis emberek, a kikről oly gyakran hallunk beszélni, mire voltak utalva? Arra, hogy rendes per útján a bírósághoz folyamodjanak. No már, a ki nemesak papirosról ismeri az életet, hanem tudja, mit jelent az, ilyen urbéres közbirtokossági ügyben a rendes bíróhoz menni akarni annak a kisebbségnek, a mely ott el van nyomva, a mely az ő joga után nem kap esetleg semmit, az méltányolni fogja ezt a törvényt, a mely nem tesz egyebet, mint, hogy szabályozza a kezelést, tehát nem a tulajdont; nem érinti az elidegenítést, nem a megterheltetést, nem a felosztást, csak egyedül a kezelést és a mellett módot ad arra, hogy panasszal élhessen a kisebbség. És ki intézi el ezt a panaszt! Talán a minister azzal az állami onnipotentiával, a melyet, a mint mondják, mindenhova be akarunk vinni! Nem a minister, hanem a közigazgatási bíróság fogja legfőbb vonalban elintézni, tehát igenis birói uton maradnak még ezek a dolgok is, csakhogy gyorsabb, expeditivabb uton, mint eddig voltak.

A másik a költségek kivetése. Itt is, ha az egyéni felosztás helytelen volt, fentartatik a közigazgatási bíróság, odamehemindenki, élhet panaszaival.

Azt mondja Kubinyi Árpád képviselő ur Ruffy Pál képviselő urral együtt, hogy vigyáznunk kell, hogy a költségek különösen a községeket s a volt urbéreseket tulságosan ne terheljék. Ebben

tökéletesen igazuk van. Ezért van a törvényjavaslatban oly intézkedés, hogy öt éven át ezen költségek nem emelhetők fel. Sőt kijelentettem a bizottságban és kiemelem itt is, hogy öt éven tul is csakis az esetben lesznek azok emelhetők, ha az állami kezelés segélyével sikerült több jövedelmet elérni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Mert ha az állam több jövedelmet tud produkálni, akkor igenis helyes és méltányos, hogy az illető érdekeltek is hozzájáruljanak. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Hogy pedig az állam fog több jövedelmet produkálni, e tekintetben példákra hivatkozhatom. Itt van pl. a naszódvidéki erdők példája, a hol az állami kezelés óta kétszeres jövedelmet kapnak az illetők és a hol az állami kezelés folytán az érdekelt községek igen kedvező vagyoni helyzetbe jutottak. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Azt mondja Kubinyi Árpád t. képviselő ur, hogy talán mégis jó volna várni mindaddig, míg a közigazgatás államosittatik, a községi adóügy és az egész adóreform elintéztetik. Hát én teljesen oszتانám a t. képviselő ur nézetét, mert alakilag szebben nézne ki a törvény, ha a közigazgatás ügyével kapcsolatosan oldatnék meg; talán a költség kérdését is jobban lehetne megoldani a községi adózás reformjával, de ki biztosít engem arról, hogy a községek s a volt urbéressek a közigazgatás szervezéséig és az adóreform elintézésig az erdőpusztításokkal is várni fognak! (Ugy van jobbfelől.) Ha engem valaki erről biztosítani tudna, akkor igen is kész volnék várni, de a nélkül nem. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Felvettetett még egy kérdés — és ezzel beszédemet befejezem — t. i. az a finanezialis kérdés, hogy miből fogjuk mi azon többköltséget fedezni (Halljuk! Halljuk), a mely 96000 frtra van számítva, sőt Barta Ödön képviselő ur odáig ment, hogy a pénzügyi bizottsághoz kívánta ezen ügyet, pénzügyi szempontból visszatartatni (Mozgás a szélsőbalon) és még olyat is mondott, hogy talán bizony az alföldi ember fogja fizetni azt a költséget, a mit felvidéken az erdőkre költünk?

Azt is mondta, hogy talán az egyik község fogja megfizetni a másik község költségét, sőt a latifundiumokról is beszélt. De méltóztatásuk megengedni, a latifundiumokhoz ezen törvényjavaslatnak alig van köze, mert talán két és fél millió holdnyi erdő van állami kezelés alatt, de azok között alig emlékszem, hogy hit-

bizományi birtok volna. Legyen meggyőződve, hogy ezen törvény alapján se jönnek állami kezelés alá és pedig azért nem, mert azok szakszerű erdőtisztékkal vannak ellátva, ha pedig jönnek, az állami kezelés költségeit fizetni fogják. Arra tehát, mikor mi a nép érdekében egy közel százezer forintnyi évi áldozatot huzunk, úgy reflektálni, mint hogyha mi a latifundiumok érdekében cselekednénk, erre csak azt mondhatom, hogy: „Difficile est satiram non scribere.“

A dolog pénzügyi részére vonatkozólag meg kell jegyeznem, hogy a kedvezőbb conjuncturák felhasználásával, de azáltal is, hogy az erdőket kisebb részletekben értékesítjük, az erdők bruttó jövedelme 1899-től kezdve körülbelül évi 500.000 frttal fog gyarapodni. Ezen törvényjavaslat terhei tehát, melyek szintén 1899-től kezdődnek, ezen többjövdelemben fedezetet bőven fognak találni. Azt hiszem, hogy ha én az erdőből jelentékenyen több jövedelmet tudok produkálni, akkor csak igen méltányos, hogy azon több jövedelem egy része nekem ugyancsak az erdők jövőjének biztosítása és az erdőgazdaság felvirágoztatása érdekében rendelkezésemre bocsájtassék. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Hogy pedig nem egészen a levegőből beszélek és hogy számításaim a realitást nem nélkülözik, erre nézve csak annyit jegyzek meg, t. ház, hogy az elmúlt évben az erdők jövedelme a zárszámadási adatok szerint 242 ezer frttal több volt, mint a mennyi előirányozva volt.

*Barta Ödön:* Az állami erdők jövedelme?

*Darányi Ignác földművelésügyi miniszter:* Igen, az állami erdők jövedelme, és e szerint azon hibáztatások, a melyek az erdők jövedelme és bevételi előirányzata tekintetében ellenzéki részről felhangzottak, a tények által czáfoltatnak meg. Miután azt hiszem, hogy ezen törvényjavaslattal egy hatalmas lépést tettünk előre, az erdőgazdaság mint egyik legjelentékenyebb nemzeti vagyonfentartása és fejlesztése tekintetében, kérem a t. házat, hogy a törvényjavaslatot a részletes vita alapjául elfogadni méltóztassék. (Élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon.)

*Rakovszky István jegyző:* Barta Ödön!

*Barta Ödön:* T. képviselőház! Nagyon röviden akarok azokra, a miket a miniszter ur felhozott, reflektálni, és csak azért teszem ezt, mert a miniszter ur, úgy látszik, engem alaposan félreértett.

Egyáltalában nincs oka a t. minister urnak arra a közszájon forgó közmondásra, hogy: „Difficile est satiram non scribere“ hivatkozni, mert semmi olyant nem mondtam, a mi felett satirát scribálni lehetne. A t. minister ur félreértése abban van, hogy azt mondotta, hogy úgy állítjuk ide a dolgot, mintha a latifundiumoknak akarna kedvezni. Téved a minister ur, mert én azt mondtam, hogy ha csak egy krajezárt is veszünk, a mivel a nép nagy rétegének adóterhe azon a czimen gyarapszik, hogy a latifundiumok erdejének állami kezelésbe vétele törvénybe iktattatik, akkor az ellen az egyenlő adóztatás elvénél fogva fel kellett szólalnom. Ezt ne méltóztassék tréfának venni és ezt nem is lehet tréfával elütni. Én tudomásul veszem, hogy a latifundiumok nem mennek oda, mert nekik vannak erdőtisztjeik, de azt már csak megengedi nekem a t. minister ur, hogy ezen szakasz szerint tisztán tőlük függ, hogy menjenek és ennél fogva, minthogy ott számítással dolgoznak, privilegiumban részesülnek a magán közbirtokossággal szemben, mert míg a magán közbirtokosokra reá oktrojáljuk ezt a jótéteményt, nekik kényük-kedvüktől függ, hogy elfogadják-e, vagy nem. (Igaz! Ugyvan! a szélsőbalon.)

Már most, ha egy számítási alap olyan, a mely a másiknak előnyére van s a mikor azt látom, hogy az én megterheltetésemmel jár, akkor azt törvénybe iktatni nem engedhetjük. Ebben pedig van egy ilyen intézkedés, lehet, hogy csupán csak a másiktól függ, hogy elfogadjá-e az állami ingerentiát, s ha ezt látom, akkor joggal hivatkozhatom arra, hogy ebben az általános adóztatás elvének sérelmét ismerem fel. (Igaz! Ugyvan! a szélsőbalon.) Itt nem arról van szó, hogy hány milliót involvál ez, hanem az elvet kell védelmezni, ezekről a padokról pedig azt hiszem, a minister ur mindig hallotta az elvek védelmét és mi teszszük is ezt akár kis sérelemtől van szó, akár nagy sérelemtől, mert: gutta cavat lapidem. Ime én is tudok olyan közönséges, közszájon forgó közmondással élni. Akármilyen kis rés legyen is, de ha megvan, azon a kis résen a trójai lovat is be lehet hozni. Megmondtam, hogy nem ellenzéki kötézködésből diffikultálom én a javaslatot, hanem mert elvi sérelmet látok benne.

A mi a majdánkai dolgokat illeti, evvel is igen röviden akarok foglalkozni. Abban is alaposan félreértett a minister ur. Én

mem azt mondtam és most sem azt mondom, hogy a t. minister ur elmulasztotta a maga kötelességét. Méltóztassék csak megnézni — ha esetleg akkor nem figyelt — a gyorsírói feljegyzésekből, hogy mit mondtam. Azt mondtam, hogy én is azon az állásponton állok, hogy ott pusztítás történt, sőt én még nagyobbnak fogom azt állítani, mint a közigazgatási hatóság állította, mert én nagyobb felelősséget akarok reá oktrojálni, mert nagyobb is a sérelem. De nem 1897-től ered és azért ezt kérdeztem: hogy miután azok az erdők községi kezelésben állottak, tehát az az eset forgott fenn, hogy a közigazgatási fórum konfiskálta a magántulajdonosnak, illetve korlátozta rendelkezési jogát, én a más vagyonának kezeléséből és pedig jogtalan kezeléséből egy fokozott felelősséget deriváltam és azt mondtam és tudni óhajtom, minő intézkedések történtek azon közbirtokossági vagyoni sérelemnek biztosítása céljából, melyet mások követtek el. Az, hogy az utolsó stadiumban az ott talált faanyag zár alá vétetett, egészen alkalmas eszköz volt arra, hogy néhány kisebb-nagyobb jóhiszeműségű vevő tönkre menjen, de nem adott orvoslást, mert 1885-től 1895-ig a községi erdők kezeléséről senki sem számolt, senki sem vonatott felösségre és senki vagyonában a károsult birtokosság érdekében biztosíték nem szereztetett, pedig tény, hogy a pusztítás azon időben történt.

Erről nem szólok bővebben, mert tudom, hogy a t. minister ur ezt az ügyet csak most intézte el, még pedig oly formán, hogy a főispán útján értesítette az illetőket, hogy annak intézkedéseit jóváhagyja. Elhiszem a minister urnak azt az állítását, hogy a főispán kezére jár ebben a dologban, mert úgy tudom, hogy nagyon is érdekében áll, hogy kezére járjon. De azt kérdem, hogy a főispán felelőssége hol van tisztázva? Tisztázva van-e, hogy vajjon követett-e el mulasztást. Meggyőződéseim szerint követett el mulasztást. Mert ismerni kell az erdőtörvénynek általa hivatkozott szakaszát, mely megköveteli, hogy a közigazgatási bizottság évenként a földművelésügyi ministerhez jelentést tegyen, a mint hogy megköveteli azt is, hogy felterjesztendő hivatalos jelentés céljából erdőfelügyelő évenként bejárja az erdőket, hogy ellenőrzést gyakoroljon. Nem gyakorolt ellenőrzést. Ha nem tette ezt, mulasztást követett el és ebből folyólag a felelősség őt terheli.

Különösnek tartom, hogy a minister ur arra az álláspontra

helyezkedik, habár nem veszi védelmébe az erdőfelügyelőt, hanem azt mondta, hogy egy millió holdnyi erdőterületet kellett kezelnie. Hát ne méltóztassék ily nagy területtel megbizni. A törvényben nincs megszabva, hogy milyenek legyenek a területek, melyek egy erdőfelügyelő részére bizandók. Ha szükséges, nevezzen ki tiz erdőfelügyelőt. Inkább legyen tiz, a ki elvégzi a dolgát, mint egy, a ki nem végzi el és ennek következtében elpusztulnak az erdőségek.

Azzal is akarja fedezni az erdőfelügyelőt a felelősség szempontjából, hogy nem ért reá sok teendője miatt a jelentéstételre. A törvény nem ismer olyan erdőfelügyelőt, a kinek joga van rá nem érni. Kérdelem most is, tettek-e jelentést a mármaroszi erdők állapotjáról, igen-e, vagy nem? Ha nem tettek jelentést, mulasztást követtek el. Ha pedig tettek, hamis jelentést tettek; mert ha azt jelentették, hogy a Sipka-szorosban minden csendes, ez hamis jelentés volt.

Különben kijelentettem felszólalásom elején, hogy én a javaslatnak a pénzügyi bizottsághoz való utalását azért kívánom, mert pénzügyi áldozatokat involváló javaslatokat nem lehet a ház tárgyalásai elé hozni a nélkül, hogy azt a pénzügyi bizottság jelentése kísérmé. Ezzel nem akarom én az ügyet elhalasztani, mert a gyors intézkedést én is óhajtandónak tartom, de itt megint abban a helyzetben vagyok, mint voltam egy előbbi javaslat tárgyalásánál, most is azt mondom, hogy ha várhattunk eddig a javaslatra, várhatunk még két napig. Hiszen hétfőre a pénzügyi bizottság jelentése a ház asztalán lehet. Midőn e javaslatnál felszólaltam, csak elvi kifogásokat tettem és kénytelen vagyok elvi álláspontomat ezután is fentartani, azért kérem a t. házat, méltóztassék határozati javaslatomat elfogadni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

*Elnök:* Következik a szavazás. Barta képviselő ur határozati javaslata halasztást involvál s azért először az kerül szavazás alá. Kívánják a felolvasását? (Nem!) Kérem tehát azokat, kik a törvényjavaslatnak a pénzügybizottsághoz való utasítását kívánják, álljanak fel. (Megtörténik.) Kisebbség. A ház nem fogadta el.

Most kérem, álljanak fel azok a kik áltatánosságban elfogadják a törvényjavaslatot. (Megtörténik.) A törvényjavaslat el van fogadva. Következik a részletes tárgyalás.

*Molnár Antal jegyző:* (olvassa a címet és az 1-től 17. szakaszokat, melyek észrevétel nélkül elfogadtatnak; olvassa a 18. §-t.)

*Bedő Albert előadó:* T. ház! A 18. §. első sorába egy sajtóhiba csuszott be és pedig a „felsorolt teendők teljesítésekre“ helyett annak kellene lenni: „a felsorolt teendők teljesítésekor.“ Kérem ezt kiigazíttatni.

*Elnök:* A ház ezen kiigazítást elfogadja.

*Molnár Antal jegyző:* (olvassa 18—66 §§-okat, melyek észrevétel nélkül elfogadtatnak.)

## **Az erdészeti vagy növénytani tekintetben nevezetesebb fajok tenyésztési határainak megállapítása.**

Irta: *Fekete Lajos*, m. kir. főerdőtanácsos, akadémiai tanár.

1. Az ügy jelen állása. Mint tudva van, a nagyméltóságu földmívelésügyi m. kir. ministerium, múlt évi márczius hónapjában kiadott 37046/96. magas rendeletével megtette a czimben foglalt nevezetes feladat megoldásához szükséges intézkedéseket.

A feladat jelentőségét, részleteit, valamint annak kapcsolatát a külföldi hasonló irányu mozgalommal, szépen ismertette *Bund Károly* az «Erd. Lapok» múlt évi folyamának 5. füzetében, buzdító szöveget intézve egyszersmind a hazai erdészekhez az ügy érdekében.

Azóta épen egy év telt el, melynek eredményét erdészeti közönségünk megítélheti a következő adatokból.

Bejelentett észlelők száma 247. Ezek közül eddig beküldötték észleleteiket 90-en, tehát 36%. A beküldött észlelő lapok száma 1750. A községek száma, melyek határan észleleteik történtek 730, amely Magyarország összes erdővel bíró községeinek csak mintegy 7%-ára és az ezer holdon felül bíró községek (3015) mintegy 24%-ára rug.